

Färdplan för måluppfyllnad 2025

Rekommendationer för en fortsatt bredbandsutbyggnad i
hela Sverige

JANUARI 2023

Färdplan för måluppfyllnad 2025

Rekommendationer för en fortsatt bredbandsutbyggnad i hela Sverige

Bredbandsforum
Box 5398, 102 49 Stockholm
bredbandsforum.se
kontakt@bredbandsforum.se

Diarienummer

22-515 (PTS diarium)

Publiceringsdatum

31 januari 2023

Om Bredbandsforum

Bredbandsforum är en del av regeringens bredbandsstrategi. Forumet främjar samverkan kring bredbandsutbyggnad, och är en plattform för diskussion och kunskapsutbyte. Bredbandsforum leds av en styrgrupp. Statsrådet med ansvar för digitaliseringsfrågor är styrgruppens ordförande och utser dess ledamöter.

Ledamöter i Bredbandsforums styrgrupp

Carl Jeding	Ericsson
Fredrik Borg	Global Connect
Terese Bengard	Hela Sverige ska Leva
Anna Olofsson	Länsstyrelsen i Örebro län
Dan Sjöblom	Post- och telestyrelsen
Märta Molin	Region Västernorrland
Mikael Ek	Svenska Stadsnätsföreningen
Gunilla Glasare	Sveriges Kommuner och Regioner
Henrik Selin	SVT
Åsa Zetterberg	TechSverige
Carl-Johan Rydén	Tele2
Bjørn Ivar Moen	Telenor
Anders Olsson	Telia Company
Haval van Drumpt	Tre

Författare

Mattias Svanold Bredbandsforums kansli

Projektorganisation

Christian Höglund Bredbandsforums kansli
Pernilla Rydmark Bredbandsforums kansli

Innehåll

Färdplan för måluppfyllnad 2025	4
Förord och sammanfattning	4
Rekommendationer för en fortsatt bredbandsutbyggnad i hela Sverige	5
1. Fokusområdets syfte och genomförande	7
1.1 Bakgrund	7
1.1.1 Sverige helt uppkopplat 2025 - en bredbandsstrategi	7
1.1.2 Om bredbandsstrategins mål för 2025	7
1.1.3 Om fokusområdet <i>Måluppfyllnad 2025</i>	8
1.2 Genomförande	8
1.2.1 Metod	8
1.2.2 Inriktning	9
1.2.3 Kort beskrivning av kunskapsunderlag och kartläggningar som producerats inom ramen för arbetet med fokusområdet	10
2. Vägen till måluppfyllnad	12
2.1 Det övergripande målet kommer inte att uppnås år 2025	12
2.2 Hinder för en fortsatt bredbandsutbyggnad i hela Sverige	13
2.2.1 Sammanfattning	13
2.2.2 Hinder för tillträde till mark och byggnader	14
2.2.3 Finansiering för en fortsatt bredbandsutbyggnad	17
2.2.4 Otillräcklig samverkan och otydlig roll- och ansvarsfördelning	18
2.2.5 Hinder för offentlig-privat samverkan	22
3. Rekommendationer	23
3.1 Sammanfattning	23
3.2 Rekommendationer för en fortsatt bredbandsutbyggnad i hela Sverige	23
3.3 Fortsatt arbete inom ramen för Bredbandsforum	29
3.3.1 Utredning om digitalisering av kommunala tillståndprocesser	29
3.3.2 Samhällsmaster	29
4. Referenser	30
5. Bilagor	31
5.1 Bilaga 1 – Bakgrundsbeskrivning av prioriterade områden	31
5.2 Bilaga 2 – Kunskapsunderlag om de grundläggande 98 procenten	61
5.3 Bilaga 3 – Kunskapsunderlag om de avgörande 2 procenten	72
5.4 Bilaga 4 – Kartläggning av tillståndsgivande myndigheter	84
5.5 Bilaga 5 – Kartläggning av intresset för samhällsmaster	101
5.6 Bilaga 6 – Kunskapsunderlag om hushållens betalningsförmåga för bredbandsinfrastruktur	113

Färdplan för måluppfyllnad 2025

Förord och sammanfattning

Betydelsen av en väl utbyggd och väl fungerande bredbandsinfrastruktur i hela Sverige får inte underskattas. Bredbandsinfrastrukturen är en central förutsättning för den pågående samhällsutvecklingen, och en jämlik och effektiv digitalisering av samhället vilar på att vi alla får möjlighet att delta. Detta oavsett var man bor eller verkar, i våra städer eller på våra landsbygder. Ett stort antal sammanlänkade processer i långa kedjor som spänner över individer, företag och offentliga aktörer i alla delar av Sverige kommer att digitaliseras. Där det saknas bredbandsinfrastruktur bryts dessa kedjor. Samhället kommer då att behöva lägga stora resurser på att hantera ett digitalt utanförskap, genom att exempelvis upprätthålla parallella system. Där det saknas bredbandsinfrastruktur kommer värdeskapande digitalisering inte vara möjlig, innovation och företagsamhet kommer att hämmas. Utan bredbandsinfrastruktur kommer vi inte kunna bo och verka i hela Sverige.

Det sammanvägda värdet av att hela Sverige kan nyttja en väl utbyggd och väl fungerande bredbandsinfrastruktur överstiger tveklöst resursförbrukningen och kostnaden för utbyggnaden.

Detta är viktigt att poängtera eftersom en rikstäckande bredbandsinfrastruktur inte uppstår på grund av snabba beslut och tillfälliga prioriteringar. Situationen i Sverige har skapats som en följd av ett gynnsamt näringslivsklimat vilket gett nationella och lokala marknadsaktörer möjlighet att över tid investera enorma summor i utbyggnad av ny, och utveckling av befintlig, bredbandsinfrastruktur. I många år har bredbandspolitiken främst fokuserat på att stimulera marknadsaktörernas investeringsvilja och därigenom öka utbyggnadstakten av infrastruktur för både trådbundet och trådlöst bredband. Detta genom att exempelvis främja en väl fungerande konkurrens, förenkla tillståndsprocesser, och medfinansiera utbyggnad i kommersiellt utmanande områden. Nationella mål har både varit ambitiösa och fastställt tuffa tidsramar. När fibernätet år 2016 täckte strax under 80 procent av Sveriges hushåll och företag, så framstod regeringens målsättning om att motsvarande siffra skulle vara 98 procent år 2025 som ett svåruppnåeligt ideal. Men nu är vi förhoppningsvis snart där. Det är fantastiskt, och ett kvitto på att de privata och offentligt ägda marknadsaktörernas arbete varit framgångsrikt.

Det är naturligt att många nu lyfter behovet av nya visioner för bredbandsinfrastrukturen när vår nuvarande nationella bredbandsstrategi närmar sig sitt slutdatum. Den övergripande målsättningen i den nationella bredbandsstrategin kommer bli svår att uppnå till år 2025, då de minst kommersiellt intressanta områdena kvarstår att ansluta, i huvudsak på våra landsbygder. Samtidigt medför samhällsutvecklingen att vi behöver ställa allt högre krav på bredbandsinfrastrukturens tillgänglighet och funktion i hela Sverige. Det förändrade säkerhetsläget, kriget i Ukraina, och den pandemi vi genomlevt belyser behovet av att vi måste kunna lita på bredbandsinfrastrukturen även under påfrestningar, och samhällets förväntningar på näten som helhet behöver klargöras. Tillgång till högpresterande digital mobilitet är en allt mer kritisk fråga för samtliga sektorer av Sveriges näringsliv. Utbyggnaden har kommit olika långt i olika delar av landet och behov och förutsättningar skiljer sig åt. Utformningen av insatser och fördelning av stödmedel kan därför behöva bli mer situationsanpassad. Regeringen har sammanfattningsvis en stor utmaning framför sig i att formulera bredare och inkluderande visioner och mål för hur bredbandsinfrastrukturen ska utvecklas, upprätthållas och användas.

Det är dock viktigt att alla aktörer som kan påverka bredbandsutbyggnaden tänker på att mycket arbete återstår innan målsättningarna i dagens strategi är uppnådda. Ett syfte med denna rapport är att visa att det fortfarande finns viktiga områden där olika aktörer kan göra insatser för att främja en snabb och effektiv bredbandsutbyggnad. Bredbandsforums uppdrag är att utifrån regeringens bredbandsstrategi bidra till måluppfyllelse. Forumets diskussioner och arbete har under året koncentrerats kring målet att hela Sverige bör ha tillgång till snabbt bredband år 2025. Inom ramen för fokusområdet har Bredbandsforum diskuterat, identifierat och beskrivit kvarvarande hinder för en snabb och effektiv utbyggnad. Det handlar exempelvis om hinder för tillträde till mark, otillräcklig tillgång till stödmedel, och otillräcklig samverkan- och rollfördelning mellan aktörer.

Beskrivningarna av hinder åtföljs av ett antal rekommendationer, presenterade här nedanför i prioriteringsordning, som syftar till att främja en fortsatt utbyggnad av bredbandsinfrastruktur i hela Sverige. Rekommendationerna är inriktade på regeringens möjligheter att påverka genom att formulera uppdrag och bistå med finansiering, och bedöms av Bredbandsforum vara relevanta att genomföra oavsett hur kommande nationella strategier eller mål formuleras. De flesta av dessa hinder och rekommendationer har beskrivits många gånger tidigare i olika sammanhang. Ytterligare diskussion eller dialog om frågorna inom fokusområdet bedömer Bredbandsforum nu ha små möjligheter att bidra med ny kunskap eller nya perspektiv.

I och med rapporten *Färdplan för måluppfyllnad 2025* slutredovisar Bredbandsforum sitt arbete med att genom dialog och samverkan främja en snabb och effektiv utbyggnad av bredbandsinfrastruktur till hushåll och företag i enlighet med målen i regeringens bredbandsstrategi *Sverige helt uppkopplat 2025*.

Rekommendationer för en fortsatt bredbandsutbyggnad i hela Sverige

1	Bredbandsforum rekommenderar att regeringen ger myndigheter som påverkar bredbandsutbyggnaden ett samstämt uppdrag att arbeta för genomförandet av nationella strategier för bredbandsutbyggnad och digitalisering.
2	Bredbandsforum stödjer PTS förslag att regeringen bör ge myndigheten i uppdrag att utreda behov och utformning av efterfrågestimulerande stöd för bredband riktade till slutanvändare.
3	Bredbandsforum rekommenderar att regeringen initierar och finansierar ett statligt investeringsstöd för utbyggnad av infrastruktur för trådlöst bredband. Detta kan utformas på olika sätt, exempelvis genom ett stöd för etablering av samhällsmaster inklusive bidrag för drift- och underhållskostnader, eller genom att öka möjligheterna att få bidrag för finansiering av trådlösa lösningar inom ramen för det pågående stödprogrammet.
4	Bredbandsforum stödjer PTS förslag att regeringen undersöker möjligheten att erbjuda kommuner med behov en finansiering av en kommunal bredbandssamordnare. Bredbandsforum stödjer även PTS ambition att i samverkan med SKR och de regionala bredbandskoordinatorerna säkerställa att kommunala bredbandssamordnare får relevant stöd.

5	Bredbandsforum stödjer PTS förslag att regeringen ger myndigheten i uppdrag att arrangera nationella och regionala dialogmöten om bredbandsutbyggnad genom radioaccessnät. Bredbandsforum rekommenderar att regeringen agerar för att Försvarsmakten ska delta i dessa och liknande dialogaktiviteter om utbyggnad av infrastruktur för trådlöst bredband.
6	Bredbandsforum rekommenderar att regeringen ger myndigheter som påverkar bredbandsutbyggnaden i uppdrag att tillskapa en kontaktpunkt på respektive myndighet i syfte att främja samverkan med myndigheter, länsstyrelser, regioner och kommuner och marknadsaktörer.
7	Bredbandsforum rekommenderar regeringen, länsstyrelserna, och PTS att möjliggöra en samverkansplattform för erfarenhetsutbyte och kompetensöverföring mellan olika länsstyrelser i syfte att skapa större enhetlighet vad gäller tillstånds- och samrådsprocesser relevanta för bredbandsutbyggnad.
8	Bredbandsforum rekommenderar att regeringen ger Trafikverket förutsättningar i form av uppdrag och finansiering för att kunna digitalisera och tillgängliggöra viktiga underlag för bredbandsutbyggnaden.
9	Bredbandsforum rekommenderar regeringen att ge förutsättningar till Boverket i form av uppdrag och finansiering att upprätthålla och vidareutveckla de kompetenshöjande insatser myndigheten arbetat med under åren 2014-2020. Uppdraget bör innehålla specifika skrivningar om stöd till kommuner och regioner angående elektroniska kommunikationer i planeringen.
10	Bredbandsforum stödjer riksrevisionens rekommendation att regeringen bör se över Lantmäteriets nuvarande avgiftsmodell, med syftet att åstadkomma en mer kostnadseffektiv verksamhet och en mer förutsägbar avgiftssättning.
11	Bredbandsforum stödjer Boverket i dess ambition om att i samverkan med relevanta myndigheter skapa en samhällsbyggnadsportal. Information om elektronisk kommunikation är en lämplig modul för pilotverksamhet i uppbyggnadsfasen.
12	Bredbandsforum rekommenderar regeringen att inrätta ett upphandlingsråd under ledning av upphandlingsmyndigheten. Rådets uppdrag skulle vara att genom samverkan identifiera brister i kompetens, tydlighet och resurser hos olika aktörer som vill upphandla bredbandsinfrastruktur och tjänster.

1. Fokusområdets syfte och genomförande

1.1 Bakgrund

1.1.1 Sverige helt uppkopplat 2025 - en bredbandsstrategi

Utgångspunkten i regeringens bredbandsstrategi är att bredbandsutbyggnaden ska ske genom en marknadsstyrd utveckling kompletterad med offentliga insatser. Det är enligt strategin viktigt att privata investeringar inte förhindras och trängs ut, samtidigt som det offentliga ansvar måste beaktas¹. Tydlighet i hur olika aktörer på bredbandsmarknaden bör förhålla sig till varandra och hur bredbandsutbyggnaden påverkas av deras inbördes förhållande är en viktig framgångsfaktor, och roller och spelregler ska vara tydliga för bredbandsmarknadens aktörer².

Enligt strategin bör bredbandsinfrastruktur vara en central fråga hos berörda offentliga aktörer på statlig, regional och kommunal nivå. Regionala och kommunala strategier eller planer bör beakta utbyggnadsbehovet av både fast och trådlöst bredband beskrivs. Regeringen vill inom ramen för strategin nå en samsyn med kommunerna om de uppgifter som är angelägna i deras bidrag till bredbandsutbyggnad, genom exempelvis transparens kring tillstånd och avgifter, inklusive åtkomst till mark samt rättigheter och ersättning för detta³.

Dialog mellan privata och kommunala aktörer behövs, och den bör enligt strategin ske på egna initiativ eller via befintliga samverkansforum. Regeringen såg behov av exempelvis dialog kring hur aktörerna kan samverka avseende tillstånd, å ena sidan transparens från kommunerna kring återställningskostnader och å andra sidan transparens från kommersiella aktörer när det gäller nätsträckningar. Det övergripande syftet med dialogen är att komma fram till en gemensam verklighetsbeskrivning, diskutera hur ett önskvärt läge ser ut och hur ett sådant läge ska nås⁴.

1.1.2 Om bredbandsstrategins mål för 2025

I bredbandsstrategin fastställs att 98 procent av Sveriges hushåll och företag bör ha tillgång till bredband om minst 1 Gbit/s i hemmet och på arbetet. Målet uppnås när 98 procent av Sveriges hushåll och företag har tillgång till fiber eller motsvarande i sin absoluta närhet och därmed i teorin haft möjlighet att köpa en anslutning år 2025. Hushållet eller företaget behöver inte nödvändigtvis vara uppkopplat, utan det räcker med att fiber exempelvis finns nedlagd i gatan utanför bostaden för att hushållet ska anses ha tillgång till en anslutning. Detta innebär att målet kommer anses vara uppnått trots att andelen faktiskt uppkopplade hushåll eller företag är lägre än 98 procent⁵.

I den senaste kartläggningen har strax under 96 procent av alla hushåll och företag tillgång till fiber eller motsvarande som medger hastigheter om 1 Gbit/s i sin absoluta närhet i oktober 2021⁶. Det innebär en ökning med ca 2 procentenheter sedan föregående år. Drygt tre fjärdedelar (76,7 procent) av alla hushåll och företag utanför tätbebyggda områden (tät- och

¹ N2016/08008/D, *Sverige helt uppkopplat 2025 – en bredbandsstrategi*, 7

² N2016/08008/D, *Sverige helt uppkopplat 2025 – en bredbandsstrategi*, 13-14

³ N2016/08008/D, *Sverige helt uppkopplat 2025 – en bredbandsstrategi*, 15-16

⁴ N2016/08008/D, *Sverige helt uppkopplat 2025 – en bredbandsstrategi*, 17

⁵ N2016/08008/D, *Sverige helt uppkopplat 2025 – en bredbandsstrategi*, 10-11

⁶ PTS-ER-2022:19, *PTS mobiltäcknings- och bredbandskartläggning 2021*, 12-13

småorter) har nu tillgång till eller möjlighet att ansluta sig med den hastigheten, vilket är en ökning med knappt 8 procentenheter jämfört med 2020⁷.

Målet om att 99,9 procent bör ha tillgång till bredband om minst 100 Mbit/s år 2025 uppfylls om tillräckligt många hushåll och företag antingen har tillgång till bredband eller har infrastruktur i absoluta närheten som möjliggör tillgång. I den nationella bredbandsstrategin förutsades fast trådlöst bredband genom exempelvis mobilnäten spela en avgörande roll för måluppfyllelse, särskilt på landsbygder. Den nationella förhoppningen att trådlös bredbandsinfrastruktur på kommersiell grund kommer kunna ha påverkan på målen om tillgång till bredband om 100 Mbit/s har fått genomslag även på regional nivå. Många regionala bredbandsstrategier har formulerat egna mål baserat på de nationella⁸.

1.1.3 Om fokusområdet *Måluppfyllnad 2025*

Fokusområdet syftar till att skapa en genomgripande färdplan som preciserar hur kvarstående utmaningar för att regeringens mål om att 98 procent av alla hushåll och företag bör ha tillgång till en bredbandsanslutning om 1 Gbit/s, 1,9 procent tillgång till 100 Mbit/s och 0,1 procent tillgång till 30 Mbit/s ska överkommas. Bakgrunden till fokusområdet är att aktörerna i Bredbandsforum bland annat såg behov av att undersöka om olika tillståndsgivare har rätt förutsättningar för att hantera tillståndsgivning och förutsättningar att genomföra tidigare föreslagna förändringar, identifiera möjligheter att öka slutanvändares betalningsförmåga för en bredbandsanslutning till hushållet eller företaget, samt undersöka olika aktörers möjlighet att främja utbyggnad av digital infrastruktur till de avgörande två procenten⁹.

1.2 Genomförande

1.2.1 Metod

Arbetet med Bredbandsforums fokusområde *Måluppfyllnad 2025* har pågått från januari 2022 till januari 2023. Bredbandsforums kansli har bedrivit arbetet i tre faser. Under våren har kansliet genom intervjuer och sammanställning av befintligt material identifierat kvarvarande utmaningar för en marknadsstyrd bredbandsutbyggnad och producerat två övergripande kunskapsunderlag om regeringens bredbandsmål för 2025¹⁰. I kunskapsunderlagen förs resonemang om förutsättningar för måluppfyllnad, marknadsaktörernas behov, samt vilka utmaningar som ur olika aktörers perspektiv bör prioriteras i det framtida strategiska arbetet med bredbandsutbyggnad.

I fokusområdet *Måluppfyllnad 2025* samlas ett antal frågor som diskuterats i många år och i många olika sammanhang. Parallellt med detta har kansliet därför producerat en promemoria som sammanställer hur dessa prioriterade frågor tidigare har behandlats inom ramen för Bredbandsforum och av andra aktörer som Post- och telestyrelsen, Statskontoret, och statliga offentliga utredningar¹¹. Under hösten har kansliet djupare analyserat de områden som identifierats som prioriterade och där kansliet bedömde att kunskapen var underutvecklad eller inaktuell. Arbetet resulterade i en kartläggning om marknadsaktörernas upplevelse av statliga tillståndsgivande myndigheters handläggning, en kartläggning om olika aktörers

⁷ PTS-ER-2022:19, *PTS mobiltäcknings- och bredbandskartläggning 2021*, 2022:13-14

⁸ Bredbandsforum, *Kunskapsunderlag om de två avgörande procenten*, 2022:5

⁹ Bredbandsforum, *Bredbandsforums handlingsplan 2022-2025*, 2022; Bredbandsforum, *Förslag till aktiviteter 2022*, 2022

¹⁰ Se bilaga 2 – *Kunskapsunderlag om de grundläggande 98 procenten*, samt bilaga 3 – *Kunskapsunderlag om de avgörande 2 procenten*

¹¹ Se bilaga 1 – *Bakgrundsbeskrivning av prioriterade områden*

intresse för samhällsmaster, samt ett kunskapsunderlag om slutanvändares betalningsförmåga¹².

Till sist har slutsatser från kunskapsunderlag och kartläggningar sammanfattats i en *Färdplan för måluppfyllnad 2025*, denna rapport. Färdplanen innehåller förutom bakgrundsbeskrivning och nulägesanalys även ett antal rekommendationer på hur en fortsatt bredbandsutbyggnad i linje med regeringens bredbandsstrategi kan främjas. Rekommendationerna är kvalitetssäkrade genom diskussion och avstämning med ledamöterna i Bredbandsforums styrgrupp respektive forumets utpekade kontaktpersoner från organisationerna som styrgruppens ledamöter representerar.

Bredbandsforums kansli har utöver ovan aktiviteter även i juni 2022 faciliterat en strategisk diskussion i Bredbandsforums styrgrupp om det nationella målet för tillgång till bredband om 100 Mbit/s år 2025, samt på infrastrukturdepartementets begäran i maj genomfört en workshop med marknadsaktörerna om den kommande revideringen av det så kallade ”grävdirektivet”.

1.2.2 Inriktning

Bredbandsområdet är komplext och ett stort antal frågor och utmaningar är relevanta ur perspektivet att bredbandsnäten utgör en grundinfrastruktur för samhällets digitalisering. Om Sverige på bästa sätt ska kunna ta tillvara på digitaliseringens möjligheter måste bredbandsnäten vara hållbara och robusta och uppkopplingen måste kunna leverera mot slutanvändares behov av bredband där den befinner sig. Totalförsvarsrelaterade frågor, frågor om samhällets digitalisering, yttäckning för mobilt bredband, förtätning av bredbandsinfrastruktur i områden där bredbandsinfrastruktur redan finns, eller digital delaktighet och inkludering är oerhört viktiga och har också lyfts fram av aktörerna under arbetet med fokusområde *Måluppfyllnad 2025*. Regeringens bredbandsmål för år 2025 fokuserar dock specifikt på utbyggnad av bredbandsinfrastruktur för fast bredbandsuppkoppling till hushåll och företag i områden där sådan infrastruktur saknas. Inriktningen för denna rapport har därför varit att identifiera prioriterade frågor för att främja bredbandsutbyggnad i dessa områden. Bredbandsforum avser att återkomma till flera av ovan nämnda områden i arbetet med kvarvarande fokusområden¹³.

Vidare kan en utmaning vara reell och relevant utan att nödvändigtvis ha en stor påverkan på bredbandsutbyggnad som helhet, även om den upplevs som betungande eller problematisk för exempelvis en enskild aktör. När kansliet bedömt att detta är fallet och andra intervjuade aktörer anger att andra frågor bör prioriteras högre beskrivs denna typ av frågor i korthet eller inte alls, och resulterar inte heller i en rekommendation. Det är inte möjligt att nå fullständig konsensus i en beskrivning eller prioritering av områden, hinder, förslag och rekommendationer. När divergerande åsikter framkommit inom ramen för Bredbandsforums arbete med fokusområdet *Måluppfyllnad 2025* om hur exempelvis hinder bör beskrivas eller om vilka rekommendationer och förslag som bör lämnas har kansliet noterat detta i rapporten.

Andra frågor kan vara mycket relevanta samtidigt som det inte är realistiskt att kunna åstadkomma förändring genom samverkan eller uppdrag på bredbandsområdet. Exempelvis är handläggningstider på svenska domstolar ett problem för hela samhällsbyggnadsprocessen, och denna typ av frågor behandlas inte närmare i rapporten och resulterar inte i rekommendationer.

¹² Se bilaga 4 – *Kartläggning av tillståndsgivande myndigheter*, bilaga 5 – *Kartläggning av intresset för samhällsmaster* samt bilaga 6 – *Betalningsförmåga för bredbandsinfrastruktur*

¹³ Bredbandsforum, *Bredbandsforums handlingsplan 2022-2025*, 2022

1.2.3 Kort beskrivning av kunskapsunderlag och kartläggningar som producerats inom ramen för arbetet med fokusområdet

Bakgrundsbeskrivning av prioriterade frågor

Ett mycket stort antal utmaningar har diskuterats inom ramen för Bredbandsforum sedan 2010. Forumets 20 arbetsgrupper har presenterat breda utredningar och ett motsvarande antal begränsade kartläggningar och studier på olika områden, som ett resultat av diskussioner mellan hundratals aktörer relevanta för olika frågeställningar. Inom ramen för arbetet med fokusområdet *Måluppfyllnad 2025* har Bredbandsforum även producerat en övergripande beskrivning av hur utmaningar och aktörer som Bredbandsforum identifierat som särskilt betydelsefulla för att främja en fortsatt bredbandsutbyggnad i Sverige tidigare behandlats inom Bredbandsforum samt av andra aktörer.

Kunskapsunderlag om de grundläggande 98 procenten

Kunskapsunderlaget ger en samlad lägesbild av hur marknadsaktörer, intresseorganisationer, och offentliga aktörer ser på delmålet om 1 Gbit/s. En förutsättning för måluppfyllnad enligt aktörerna är att fortsatta stödmedel finns att tillgå på samma nivå som nu fram till år 2025. Utan stödmedel riskerar utbyggnaden att stanna av helt i delar av landet. En stor riskfaktor om utbyggnaden saktar in eller stannar av är att tillgången till kompetenta entreprenörer minskar. Viktiga tillståndsprocesser och hantering av markavtal är den näst viktigaste riskfaktorn att ta hänsyn till. Detta innefattar många och vitt skilda processer som behöver åskådliggöras tydligare.

Även om delmålet uppnås kommer inte alla hushåll och företag vara anslutna, det krävs ett fortsatt arbete med att efteransluta hushåll och företag. Skälen till att vissa avböjer en anslutning skiljer sig, men en fråga som inte hanterats inom Bredbandsforum är att vissa hushåll inte har råd med anslutningsavgiften. Betalningsförmågan hos de hushåll som inte anslutit sig till bredbandsnät behöver diskuteras. Sammanfattningsvis tror vissa aktörer att delmålet om 1 Gbit/s till 98 procent av hushåll och företag inte kommer att uppnås, medan andra är mer hoppfulla.

Kunskapsunderlag om de avgörande 2 procenten

I kunskapsunderlaget konstaterar Bredbandsforums kansli att marknadsaktörernas möjligheter att erbjuda bredband om 100 Mbit/s genom fast trådlöst bredband, t ex genom radiolänk eller mobilnäten, har överskattats. Det är idag mycket osäkert om målet om att 99,9 procent av Sveriges hushåll och företag bör ha tillgång till bredband om 100 Mbit/s år 2025 kan uppnås. Det finns dock ett antal faktorer som skulle kunna förbättra möjligheterna till måluppfyllelse bortom år 2025. Bredbandsforum kan stödja offentliga aktörers strategiska hantering av frågor om tillgång till 100 Mbit/s, genom att exempelvis samla kunskap om och beskriva möjliga processer för upphandling, finansiering, drift och förvaltning av nya sändarplatser på landsbygder. Det är även viktigt att bidra till en ökad kunskap om slutanvändarperspektivet i de två avgörande procenten, exempelvis vad gäller betalningsförmåga.

Bredbandsutbyggnad och tillståndsgivande statliga myndigheter – en kartläggning

Detta underlag syftade till att beskriva hur tillståndsgivande statliga myndigheters hantering av ledningsärenden uppfattas av ett representativt urval av Sveriges marknadsaktörer år 2022. Två enkäter med totalt 60 respondenter genomfördes, ca 50 fördjupande intervjuer med lokala och nationella marknadsaktörer, samt arbetsmöten med de marknadsaktörer som är representerade i Bredbandsforums styrgrupp. Fokus låg på tillståndsgivning för den typ av ledningsärenden som kan bidra till att regeringens bredbandsmål för år 2025 uppnås.

Sammanfattningsvis konstaterar Bredbandsforum i kartläggningen att majoriteten av lokala och nationella aktörer på den svenska bredbandsmarknaden anser att tillståndsgivande myndigheters hantering av bredbandsärenden fortsatt är en strategiskt viktig fråga för bredbandsutbyggnaden. Aktörerna efterlyser ett aktivt arbete från regeringen i att främja förbättringar vad gäller exempelvis handläggningstider eller rutiner för samarbete och samordning i komplexa ledningsärenden.

Kartläggningen bekräftar att tillståndshantering i ledningsärenden för bredband är komplext, och en stor mängd tillståndsgivande statliga och icke-statliga myndigheter kan vara involverade i ett ärende eller ett projekt. Detta ställer stora krav på myndigheternas interna och externa samordning. De nationella marknadsaktörerna upplever att det saknas en tydlig och regelbunden uppföljning av myndigheternas förbättringsarbete och hur implementeringen av tidigare förslag och rekommendationer fortskrider.

Kartläggning av intresset för samhällsmaster

Kartläggningen beskriver hur Bredbandsforum tidigare konstaterat att samhällsmaster är en av få möjligheter för offentliga aktörer att kunna påverka mobilnätets fortsatta utbyggnad i områden med bristfällig tillgång till bredband. Samtidigt tar den offentliga aktören en finansiell risk då majoriteten av nyttan kan realiseras först om och när mobiloperatörer väljer att etablera sig i masten. Därtill har Bredbandsforum tidigare noterat att nyttan med samhällsmaster bör vägas mot risken att hindra en fortsatt kommersiell utbyggnaden eller snedvrیدا konkurrens. Inom ramen för fokusområdet har Bredbandsforum valt att genom intervjuer med relevanta aktörer bedöma det aktuella intresset för samhällsmaster samt identifiera exempel på driftsatta och planerade samhällsmaster. I kartläggningen konstaterar Bredbandsforum att konceptet endast är livskraftigt under vissa förutsättningar och att konceptet inte nödvändigtvis är användbart i de områden där behovet är som störst. Det krävs alltså vidare arbete inom flertalet områden för att förbättra möjligheterna varav Bredbandsforum har identifierat ett antal arbetsområden.

Kunskapsunderlag om hushållens betalningsförmåga för bredbandsinfrastruktur

Slutanvändares efterfrågan på en bredbandsanslutning är en nyckelfaktor för bredbandsstrategins måluppfyllnad. Men anslutningskostnaden kan för det enskilda hushållet innebära en större kostnad än vad som är möjligt att bära ekonomiskt. I kunskapsunderlaget undersöker Bredbandsforum olika aspekter av betalningsförmågan hos hushåll som tackar nej till en bredbandsanslutning. Fokus ligger på när och hur ekonomi kan begränsa valmöjligheter och därmed riskerar att påverka den kvarvarande fiberutbyggnaden negativt.

I kunskapsunderlaget kan Bredbandsforum konstatera att det finns bristfällig data om hur många som verkligen avstår att tacka nej till ett fibererbjudande på grund av att man inte har råd. Men problemet är påtagligt och att det finns en risk för att det ökar i omfattning på grund av exempelvis det ekonomiska omvärldsläget. Många aktörer har metodiskt adresserat problemet med att vissa hushåll avstår från att investera i en anslutning, men frågan är fortsatt av stor vikt både i utbyggnadsprojekt och för möjligheter att efteransluta och förtäta i redan täckta områden.

2. Vägen till måluppfyllnad

2.1 Det övergripande målet kommer inte att uppnås år 2025

PTS bedömer i rapporten *uppföljning av regeringens bredbandsstrategi 2022* att delmålet om att 98 procent sannolikt kommer att kunna uppfyllas med hjälp av det nationella bredbandsstödet. Regeringen har aviserat 4,6 miljarder kronor för åren 2022-2027, vilket myndigheten förutser bör leda till att 97,8 procent av Sveriges hushåll och företag har fiber i sin absoluta närhet vid utgången av 2025, och att siffran ökar något under åren 2026-2030 i takt med att stödfinansierade projekt färdigställs¹⁴. Vad gäller delmålet om att 98% av Sveriges hushåll och företag ska ha ett fibernät i sin absoluta närhet ser alltså framtiden relativt ljus ut.

Det är dock osannolikt att delmålet om att 99,9 procent av Sveriges hushåll och företag bör ha tillgång till bredband om 100 Mbit/s år 2025 uppnås. Andelen som inte kommer vara tillräckligt nära ett fibernät antas i den nationella bredbandsstrategin samt i PTS prognoser vara cirka två procent, dvs strax över 100 000, av Sveriges hushåll och företag. PTS uppskattar att det skulle kosta 16-20 miljarder kronor att ansluta de hushåll och företag som omfattas av delmålet till fibernätet¹⁵. Majoriteten av detta skulle behöva utgöras av finansiellt stöd, utöver de 4,6 miljarder som redan aviserats i det pågående bredbandsstödet¹⁶. PTS drar även slutsatsen att eventuella nya åtgärder endast marginellt kan bidra till måluppfyllelse innan utgången av 2025, då tiden för att åtgärderna ska kunna implementeras och ge effekt är för kort¹⁷. Huvudfokus för PTS och andra aktörer bör enligt myndigheten vara att fortsätta arbetet med pågående uppdrag och att bibehålla upparbetade främjandeinsatser i form av samverkan, samarbeten och koordinering.

Bredbandsforum ser det som sannolikt att trådlös bredbandsinfrastruktur får ökad uppmärksamhet i strategi- och främjandearbete på nationell, regional, och lokal nivå. Detta i linje med bakomliggande resonemang till delmålen i den nationella bredbandsstrategin och även många regionala och lokala strategidokument¹⁸. Det medför antagligen inte att tillgången till fast trådlöst bredband ökar tillräckligt för måluppfyllelse av delmålet om att 99,9 procent av Sveriges hushåll och företag bör ha tillgång till bredband om 100 Mbit/s år 2025 uppnås. Bredbandsforum delar PTS bedömning att tiden för att eventuella nya åtgärder ska kunna ge effekt är för kort. Det finns även en osäkerhet i att marknadsaktörernas investeringsmöjligheter är beroende av att det finns en efterfrågan från slutanvändare på bredbandstjänster genom infrastruktur för trådlöst bredband – oavsett tillgång till finansiellt investerings- och driftsstöd.

En möjlighet som diskuterats i olika sammanhang är någon typ av finansiellt stöd för bredbandsanslutning direkt till enskilda hushåll och företag eller fastigheter. Detta riktat direkt till de hushåll och företag som har svårt att bära den initiala uppkopplingskostnaden som alltid krävs för en bredbandsanslutning till en fast punkt. Detta skulle kunna öka marknadsaktörernas möjligheter att uppgradera sändarplatser med lämplig utrustning för att

¹⁴ PTS-ER-2022:28, *Uppföljning av regeringens bredbandsstrategi 2022*, 2022:34-36

¹⁵ PTS-ER-2022:28, *Uppföljning av regeringens bredbandsstrategi 2022*, 2022:46

¹⁶ PTS-ER-2022:33, *Bredband till allt – Åtgärder för ett helt uppkopplat Sverige*, 2022:21-22

¹⁷ PTS-ER-2022:33, *Bredband till allt – Åtgärder för ett helt uppkopplat Sverige*, 2022:21-22

¹⁸ Bredbandsforum, *Kunskapsunderlag om de två avgörande procenten*, 2022:5

ge bredbandstäckning genom 4G eller 5G i medelhöga eller höga frekvensband, s.k. ”kapacitetsband”¹⁹. Cirka hälften av de två avgörande procenten, som inte kommer vara i närheten av ett fibernät, skulle på detta sätt kunna få ökade möjligheter till uppkoppling med hög hastighet. Men i många områden saknas det sändarplatser inom ett lämpligt avstånd för att möjliggöra täckning i kapacitetsband även om aktiv utrustning uppgraderas. Bredbandsforum har tidigare uppskattat att det skulle krävas 1000-2000 nya sändarplatser på landsbygder för att i teorin täcka alla hushåll och företag som omfattas av delmålet²⁰. PTS uppskattar att det skulle krävas etablering av omkring 2000 nya sändarplatser för att möjliggöra tillgång till bredband om 100 Mbit/s för de 7000 byggnader som omfattas av delmålet och som i dagsläget har för långt avstånd till befintliga sändarplatser²¹. En större andel av dessa sändarplatser skulle sannolikt inte hinna byggas innan utgången av 2025 oavsett tillgång till finansiellt stöd eller offentlig-privat samverkan genom exempelvis samhällsmaster.

Målet om att 100% av Sveriges hushåll och företag bör ha tillgång till bredband om 30 Mbit/s år 2025 kommer sannolikt att uppnås. Delmålet uppnås om alla Sveriges hushåll och företag är tillräckligt nära en sändarplats för att ha tillgång till bredband om 30 Mbit/s, alternativt har tillgång till bredband via satellit. Enligt de bakomliggande resonemangen i bredbandsstrategin skulle tillgången till stabila mobila tjänster över hela landet innebära att i stort sett alla hushåll och företag åtminstone bör ha tillgång till 30 Mbit/s redan år 2023. PTS bedömer i dagsläget att det finns en risk att mångdubbelt fler än 0,1 procent inte kommer vara tillräckligt nära befintliga sändarplatser för att kunna få tillgång till en bredbandstjänst om 30 Mbit/s genom mobilnäten. Myndigheten har dock konstaterat att det är sannolikt att en eller flera satellitoperatörer som erbjuder bredbandstjänster kommer att ha täckning över hela Sverige år 2025. Det betyder att slutkundstjänster troligtvis kommer att erbjudas i en omfattning som kan möjliggöra måluppfyllelse för delmålet om 30 Mbit/s²².

2.2 Hinder för en fortsatt bredbandsutbyggnad i hela Sverige

2.2.1 Sammanfattning

Bredbandsforum delar PTS bedömning att nya insatser för att främja en fortsatt bredbandsutbyggnad endast kan ha en marginell effekt på måluppfyllelse till år 2025. Aktiviteter och uppdrag bör dock självklart initieras ändå. I det större perspektivet är det inte viktigt exakt när procentsatser i olika mål passeras. Bredbandsforum tolkar regeringens viljeinriktning i strategin som att aktörerna som agerar på eller påverkar bredbandsområdet kontinuerligt bör arbeta för en fortsatt utbyggnad av infrastruktur för exempelvis fiberanslutningar eller mobilt bredband – oavsett om siffersatta mål är uppnådda eller inte. Oberoende av hur mål och ambitioner är formulerade eller om det ens finns en levande och relevant bredbandsstrategi finns det frågor och områden där förbättringsarbete kan bidra till en fortsatt bredbandsutbyggnad. Denna rapport fokuserar på att urskilja dessa frågor och områden samt presentera nya eller återupprepa befintliga rekommendationer om förbättringar. Rapporten utgör inte en fullständig lista på alla utmaningar och hinder som aktörerna möter, utan fokuserar på de som tydligast framträtt som prioriterade inom ramen för Bredbandsforums arbete med fokusområdet *Måluppfyllnad 2025*.

¹⁹ Bredbandsforum, *Kunskapsunderlag om de två avgörande procenten*, 2022:8-9

²⁰ Bredbandsforum, *Kunskapsunderlag om de två avgörande procenten*, 2022:7

²¹ PTS-ER-2022:33, *Bredband till allt – Åtgärder för ett helt uppkopplat Sverige*, 2022:121-122

²² Bredbandsforum, *Kunskapsunderlag om de två avgörande procenten*, 2022:10

2.2.2 Hinder för tillträde till mark och byggnader

Fördjupande texter om området återfinns i bilagorna *Bakgrundsbeskrivning av prioriterade områden*, *Kunskapsunderlag om de grundläggande 98 procenten*, samt *Kartläggning av tillståndsgivande myndigheter*.

Utmaningar med tillträde till mark och byggnader har varit en aktuell fråga i Bredbandsforum sedan forumet tillskapades. Marknadsaktörerna möter ett stort antal tillståndsgivande motparter och regelverk där alla spelar en viktig roll för effektiviteten i utbyggnadsprojekt²³. Inom ramen för arbetet med *Måluppfyllnad 2025* har frågor om tillträde till mark och fastigheter lyfts fram som ett område där det kvarstår utmaningar. Exempelvis har hantering av tillstånd enligt väglagen, grävillstånd för anläggning av bredband i kommunal mark, tillgång till privat, kommunal eller statlig mark genom ledningsrätt eller avtal och tillhörande kostnader, bygglov och prövning enligt PBL, och samråd gällande natur- och kulturmiljöer lyfts fram.

Tillståndsgivande statliga myndigheter

Tillståndsgivande statliga myndigheter har stora möjligheter att påverka tids- och kostnadseffektiviteten i förläggning av bredbandsinfrastruktur. De utmaningar som kan följa av utdragna eller otydliga tillståndsprocesser har tidigare beskrivits av t.ex. Bredbandsforum, Post- och telestyrelsen och marknadsaktörer²⁴. Inom ramen för Bredbandsforums arbete med att formulera en färdplan för måluppfyllnad 2025 har Bredbandsforums kansli undersökt marknadsaktörernas syn på nuläget. Sammanfattningsvis konstaterar Bredbandsforum i kartläggningen att majoriteten av lokala och nationella aktörer på den svenska bredbandsmarknaden anser att tillståndsgivande myndigheters hantering av bredbandsärenden fortsatt är en strategiskt viktig fråga för bredbandsutbyggnaden. Aktörerna efterlyser ett aktivt arbete från regeringen i att främja förbättringar vad gäller exempelvis handläggningstider eller rutiner för samarbete och samordning i komplexa ledningsärenden. Detta gäller särskilt myndigheterna Trafikverket, Lantmäteriet, Försvarsmakten och de 21 länsstyrelserna²⁵. De allra flesta marknadsaktörer möter några eller alla av dessa myndigheter periodvis i sitt löpande arbete med utbyggnad av bredbandsinfrastruktur.

Statliga myndigheters handläggningstider

Tidigare rapporter och undersökningar om tillståndsgivande myndigheter har ofta haft ett fokus på myndigheternas handläggningstider. Förslag och rekommendationer för att främja enkla och snabba tillståndsprocesser är ett återkommande inslag i slutrapporter från Bredbandsforums arbetsgrupper²⁶. Den genomförda nulägesanalysen visar också att marknadsaktörerna i dagsläget upplever utmaningar kopplade till myndigheternas handläggningstider. Trafikverket är den myndighet som i dagsläget har störst påverkan på bredbandsutbyggnaden enligt marknadsaktörerna. En majoritet menar att Trafikverket i dagsläget har sådana handläggningstider att det riskerar att påverka utbyggnaden negativt. Nationella marknadsaktörer är inte lika bekymrade över Trafikverkets handläggningstider som lokala och regionala, men lyfter å andra sidan de nuvarande handläggningstiderna för slutbesiktning som problematiska. En fjärdedel av marknadsaktörerna redogör för ett

²³ Bredbandsforum, *Bakgrundsbeskrivning av prioriterade områden*, 2022:3

²⁴ Bredbandsforum, *Bakgrundsbeskrivning av prioriterade områden*, 2022:4-7

²⁵ Bredbandsforum, *Bredbandsutbyggnad och tillståndsgivande statliga myndigheter – en kartläggning*, 2022:3-4

²⁶ Se exempelvis slutrapporter från Bredbandsforums arbetsgrupper *Undanröjande av identifierade hinder*, 2011; *Stöd- och strategigruppen*, 2012; *Mobilgruppen*, 2014; *Nystartsgruppen*, 2017 och *Landsbygdsgruppen*, 2018

missnöje med Lantmäteriets handläggningstider, och närmare hälften av marknadsaktörerna anger att de upplever problem på grund av Länsstyrelsernas handläggningstider²⁷.

Statliga myndigheters kostnader för tillstånd och tillträde till mark och byggnader

Bredbandsforum kan konstatera att en majoritet av lokala aktörer sällan använder instrumentet ledningsrätt, vilket ofta motiveras med att kostnaderna är för höga. En aktör som vill anlägga en ledning för elektroniska kommunikationer har oftast två alternativ för att säkra tillträde till mark. Att antingen ansöka om ledningsrätt, som är en särskilt lagreglerad rätt för ledningar, eller ingå privata nyttjanderättsavtal (markavtal) med markägare. Ledningsrätt anses av marknadsaktörerna vara det mer framtidssäkra instrumentet för att säkra tillgång till mark, även om det samtidigt upplevs vara mindre flexibelt än frivilliga markavtal²⁸. Det är därför olyckligt om en hög kostnadsbild förhindrar marknadsaktörer, särskilt med verksamhet i mindre omfattning, från att använda verktyget. Både Riksrevisionen och Statskontoret har rekommenderat att Regeringen bör skapa förutsättningar för en mer enhetlig prissättning i Lantmäterimyndigheternas förrättningsverksamhet och större transparens i prissättningen²⁹.

Statliga myndigheters transparens och enhetlighet

Marknadsaktörerna i Bredbandsforum upplever en brist på transparens och enhetlighet i vissa myndigheters hantering av tillstånd och tillträde till mark och byggnader. Nationella marknadsaktörer redogör för att bedömningar i olika typer av ärenden där handläggningen sker lokalt kan vara inkonsekventa i olika delar av landet³⁰. Exempelvis kan Trafikverkets så kallade driftområden vara mer eller mindre samordnade i hanteringen av avvikande metoder, eller i bedömningar om avsteg från standardvillkor. Om ett centralt beslut tagits att vissa anläggningsmetoder kan tillåtas i teorin översätts det inte nödvändigtvis i bifall på en faktisk ansökan. Ett särskilt utvecklingsområde som lyfts av flera nationella marknadsaktörer är att Trafikverkets kartor över vägsträckor och vägplaner inte alltid är helt korrekta eller samordnade mellan olika verksamhetsgrenar. Ett konkret exempel är hur de kartor som används i ledningsärenden inte innehåller information om historiskt eller framtida underhåll³¹.

Länsstyrelserna har flera viktiga roller för bredbandsutbyggnaden, genom sitt agerande inom ramen för en mångfald av uppdrag, lagar, instruktioner och skrivningar i regleringsbrev. Myndigheterna är självständiga och vissa processer och bedömningar kan följaktligen skilja sig åt mellan olika länsstyrelser. En utmaning för nationella marknadsaktörer är att hantera hur rutiner, handläggningstider och transparens kan skilja sig åt mellan olika länsstyrelser, på ett enligt marknadsaktörerna omotiverat sätt. Bredbandsforum har även tidigare identifierat hur kunskapsnivån kan variera mellan enskilda handläggare, vilket får till följd att ärenden som exempelvis rör känsliga områden (kulturmiljöer, skyddade naturområden, vatten eller områden nära vatten och naturmiljön i övrigt) hanteras olika³².

Marknadsaktörerna eftersöker även en bättre dialog med Försvarmakten när det gäller tillstånd för byggnation av mobilmaster. Upplevelsen är att tillstånd rutinemässigt nekas i områden där flyghinder gäller. Vid avslag finns inte möjlighet till dialog i syfte att hitta acceptabla alternativa placeringar³³.

²⁷ Bredbandsforum, *Bredbandsutbyggnad och tillståndsgivande statliga myndigheter – en kartläggning*, 2022

²⁸ Bredbandsforum, *Bredbandsutbyggnad och tillståndsgivande statliga myndigheter – en kartläggning*, 2022:8-9

²⁹ RIR 2022:3, *Fastighetsbildningen i Sverige – handläggningstider, avgifter och reformbehov*, 2022:41-52; Statskontoret 2017/25-5, *Delat ansvar för fastighetsbildning*, 2017:123-125

³⁰ Bredbandsforum, *Bredbandsutbyggnad och tillståndsgivande statliga myndigheter – en kartläggning*, 2022

³¹ Bredbandsforum, *Bredbandsutbyggnad och tillståndsgivande statliga myndigheter – en kartläggning*, 2022:7

³² Bredbandsforum, *Bredbandsutbyggnad och tillståndsgivande statliga myndigheter – en kartläggning*, 2022:10-11

³³ Bredbandsforum, *Bredbandsutbyggnad och tillståndsgivande statliga myndigheter – en kartläggning*, 2022:11

Kommunernas hantering av tillstånd och kostnader för tillträde till mark och byggnader

Kommunernas hantering av markfrågor, såsom markavtal, gräv tillstånd och återställningskostnader, påverkar i hög grad förutsättningarna för bredbandsutbyggnad. Kommunerna tar bland annat ut ersättning för markinträng och återställning, i syfte att få täckning för relevanta och skäliga kostnader³⁴. Kommunerna och SKR har poängterat att alla beviljade gräv tillstånd innebär framtida kostnader för en markägare. Detta i form av exempelvis ett ökat underhållsbehov, vilket exempelvis ett påslag på återställningskostnaden är avsett att täcka³⁵. Marknadens aktörer behöver ha kännedom om dessa villkor för att kunna planera och bygga ut. Bredbandsforum har tidigare identifierat att regeltillämpningen i vissa kommuner kan vara diffus och information kan vara bristfällig. I tidigare arbeten har marknadsaktörerna kommunicerat att avgifter kan vara så höga i vissa kommuner att de utgör ett direkt hinder för utbyggnaden av infrastruktur³⁶.

Bredbandsforum har tidigare konstaterat att kommunerna bör eftersträva transparens avseende hur återställningskostnader beräknas och hur skillnader motiveras. Transparensen runt tariffer och vilka kostnadsposter som kommunerna väljer att inkludera i sitt avgiftsuttag varierar. En del kommuner gör inte något påslag i samband med återställning efter grävarbeten, andra tar ut ett engångsbelopp baserat på olika schabloner, eller ett belopp beräknat på grävmeter³⁷. Idag saknas en aktuell samlad bild av kostnader och beräkningsgrunder.

Ytterligare en fråga som diskuterats inom Bredbandsforum är att hyra eller arrende för tillgång till mark och byggnader för att uppföra sändarplatser för mobilt bredband är avgörande för tillgången till bredband via mobilnäten i en kommun. I en utredning har kommunala fastighetsägares ersättningsnivåer för hyra eller arrende uppgetts överstiga privata fastighetsägares ersättningsnivåer³⁸. Nationella marknadsaktörer som bygger infrastruktur för mobilt bredband har också framhållit att handläggningstiderna vad gäller ansökningar om att anlägga nät och etablera basstationer för mobilnät varierar mellan olika kommuner med likartade förhållanden och att olika kommuner upplevs ha mer eller mindre omständliga processer³⁹.

Sammanfattningsvis efterfrågar marknadsaktörerna transparens och om möjligt enhetlighet i villkor och priser för tillträde till kommunal mark och kommunala byggnader. Vilket måste vägas mot kommunernas behov av att vara ansvarstagande markägare. I dagsläget anser majoriteten av marknadsaktörerna att kommunernas tillståndsgivning är av fortsatt stor betydelse, och att tidigare lagda rekommendationer, om exempelvis skillnader i villkor och avgifter för markåtkomst, fortfarande är mycket relevanta⁴⁰. Ur kommunernas perspektiv finns tydliga incitament för dialog och samverkan då det är i gatukontorets eller motsvarande funktions intresse att processer för tillståndshandläggning går så friktionsfritt som möjligt, och att marknadens aktörer har en så lokal närvaro som möjligt och därmed en större förståelse för kommunala processer och perspektiv.

³⁴ Bredbandsforum, *Bakgrundsbeskrivning av prioriterade områden*, 2022:8

³⁵ Bredbandsforum, *Bakgrundsbeskrivning av prioriterade områden*, 2022:9-10

³⁶ Se exempelvis slutrapport från Bredbandsforums arbetsgrupp *Nystartsgrupp*, 2017:44-47

³⁷ Se exempelvis PTS-ER-2018:13, *Kartläggning av hinder för utbyggnad av fast och mobilt bredband och förslag till hur processer kan effektiviseras*, 2018

³⁸ PTS-ER-2018:13, *Kartläggning av hinder för utbyggnad av fast och mobilt bredband och förslag till hur processer kan effektiviseras*, 2018:67-71

³⁹ Se exempelvis slutrapport från Bredbandsforums arbetsgrupp *Infrastruktur för mobilt bredband 2023*, 2019

⁴⁰ Bredbandsforum, *Bredbandsutbyggnad och tillståndsgivande statliga myndigheter – en kartläggning*, 2022:12; *Kunskapsunderlag om de grundläggande 98 procenten*, 2022:5

2.2.3 Finansiering för en fortsatt bredbandsutbyggnad

Fördjupande texter om området återfinns i bilagorna *Bakgrundsbeskrivning av prioriterade områden*, *Kunskapsunderlag om de grundläggande 98 procenten*, *Kunskapsunderlag om de avgörande två procenten*, *Skrivbordsstudie om slutanvändares betalningsförmåga*, samt *Kartläggning av intresset för samhällsmaster i Sverige*.

Tillgång till stöd

I Sverige har olika stödprogram för investeringar i bredbandsinfrastruktur stöttat utbyggnaden och möjliggjort täckning i områden dit marknaden inte når på enbart kommersiella grunder. I det nationella program för bredbandsstöd som PTS administrerar idag är 5,1 miljarder kronor avsatta under tidsperioden 2023–2027⁴¹. Det finansiella stödet är den enskilt viktigaste anledningen att fiberutbyggnad i nya områden kommer att ske fortsättningsvis. Marknadsaktörerna bekräftar att den utveckling som kan ske på kommersiell grund nu nästan uteslutande finns i redan befintliga nät; i att förtäta och efteransluta, öka redundans och stärka säkerhet⁴².

Dagens stödmodell hos PTS delar upp Sverige i tre stora områden där man inom varje område konkurrerar om stöd till planerade projekt. Projekt med fler anslutningar i förhållande till det sökta stödbeloppet premieras. Några av aktörerna inom Bredbandsforum har efterfrågat en diskussion om hur stödmodellen kan anpassas för att tydligare parera för lokala och regionala skillnader i tillgång. Marknadsaktörerna i Bredbandsforum efterfrågar vidare långsiktighet i stödsystemet genom en jämn fördelning av stödmedel årsvis och förutsägbara regler och villkor över tid. Ju bättre framförhållning i information om hur stort stödet kommer att vara, hur det är tänkt att utformas, samt vetskap om vilka projektområden som omfattas, desto mindre friktion och transaktionskostnader i utlysning- ansöknings- och utbetalningsförfarande⁴³. Bredbandsforum kan sammanfattningsvis konstatera att omfattningen av stödet och förutsägbarheten enligt ovan är vad som i slutändan kommer bestämma fiberutbyggnadens slutpunkt.

Enligt PTS har samhällskostnaden ökat drastiskt för att med stöd bygga ut fast bredbandsinfrastruktur. Samhällets insats överstiger redan i vissa fall slutanvändarnas och marknadsaktörernas insats många gånger om. I 2022 års utlysning av PTS Bredbandsstöd tilldelades det dyraste projektet stöd motsvarande 360 000 kronor per byggnad⁴⁴. Den genomsnittliga kostnaden per anslutning kommer rimligtvis att öka ju längre utbyggnaden når. Vid någon punkt är det enligt Bredbandsforum rimligt att anta att stödfinansiering av fiberutbyggnad inte längre är samhällsekonomiskt motiverad.

Stöd till utbyggnad av infrastruktur för trådlöst bredband

Bredbandsforum kan konstatera att historiskt sett har statliga stöd till bredband i praktiken avgränsats till trådbundna bredbandsnät. Flera av Bredbandsforums arbetsgrupper har efterlyst en liknande offentlig finansiering som för fast bredband för att stimulera utbyggnad av mobil täckning och kapacitet i områden där marknadskrafterna inte kan förväntas investera⁴⁵. Som Bredbandsforum kunnat konstatera kommer det inte ske en marknadsdriven förtätning av sändarplatser på landsbygder i någon betydande omfattning de kommande åren.

⁴¹ PTS-ER-2022:33, *Bredband till allt – Åtgärder för ett helt uppkopplat Sverige*, 2022:18

⁴² Bredbandsforum, *Kunskapsunderlag om de grundläggande 98 procenten*, 2022

⁴³ Bredbandsforum, *Kunskapsunderlag om de grundläggande 98 procenten*, 2022:4-5

⁴⁴ PTS-ER-2022:33, *Bredband till allt – Åtgärder för ett helt uppkopplat Sverige*, 2022:35-36

⁴⁵ Se exempelvis slutrapporter från Bredbandsforums arbetsgrupper *Mobilgruppen*, 2014 respektive *Infrastruktur för mobilt bredband 2023*, 2019

En fortsatt utbyggnad av infrastruktur för trådlöst bredband som kan ge fler hushåll och företag tillgång till 100 Mbit/s kräver förutom en stärkt efterfrågan från slutanvändare alltså även någon typ av finansiellt stöd⁴⁶. Detta kan gälla både vad gäller kostnadsposterna i att etablera infrastruktur som exempelvis mobilmaster, men även för löpande drifts- och underhåll av master och utrustning. PTS har lämnat ett förslag till regeringen att ge myndigheten i uppdrag att utreda möjligheten att inom ramen för det befintliga stödprogrammet stödfinansiera trådlösa lösningar. Ett förändrat krav på överföringskapacitet i kombination med en översyn av de stödberättigande kostnaderna skulle möjliggöra att fler tekniska lösningar konkurrerar inom ramen för samma utlysning. PTS ser att trådlösa lösningar kan bli ett komplement för områden som svårtligen nås av trådbunden infrastruktur, och medföra en mer kostnadseffektiv utbyggnad i vissa områden som saknar tillgång till bredbandsinfrastruktur⁴⁷.

Slutkunders betalningsförmåga

Bredbandsforum har under lång tid arbetat med att förstå de drivkrafter och förutsättningar hos slutanvändare som kan påverka betalningsvilja och betalningsförmåga⁴⁸. Tydligt är att efterfrågan hänger ihop med kostnaderna för anslutningsavgiften, och vid en viss gräns sjunker betalningsförmågan och efterfrågan. För ett hushåll med mindre inkomster och litet ekonomiskt utrymme så kan gränsen för en investering ligga långt under anslutningskostnaden för exempelvis en fiberanslutning. Hushållens betalningsförmåga är därför en fråga Bredbandsforum undersökt inom ramen för arbetet med *Måluppfyllnad 2025*⁴⁹.

I kunskapsunderlaget konstaterar Bredbandsforum att det finns bristfällig data om hur många som avstår att tacka nej till ett fibererbjudande på grund av att man inte har råd. Men problemet går att påvisa och det finns en risk för att det ökar i omfattning på grund av exempelvis det ekonomiska omvärldsläget. Frågan är av stor vikt både i utbyggnadsprojekt och för möjligheter att efteransluta och förtäta i redan täckta områden.

I rapporten *Bredband till allt – Åtgärder för ett helt uppkopplat Sverige* föreslår PTS att regeringen ger myndigheten i uppdrag att utreda behov och utformning av efterfrågestimulerande stöd för bredband riktade till slutanvändare. Myndigheten identifierar exempelvis att efterfrågestimulerande stöd skulle kunna innefatta stöd till utrustning, installation och abonnemangskostnader, och att systemet skulle kunna utformas på olika sätt, genom exempelvis s.k. konnektivitetsvouchers och sociala vouchers eller någon typ av utökad möjlighet till skattereduktion för att ansluta sig till ett bredbandsnät⁵⁰.

2.2.4 Otillräcklig samverkan och otydlig roll- och ansvarsfördelning

Fördjupande texter om området återfinns i bilagorna *Bakgrundsbeskrivning av prioriterade områden*, *Kunskapsunderlag om de grundläggande 98 procenten*, samt *Kartläggning av statliga tillståndsgivande myndigheter*.

I Sverige har 290 kommuner, 21 länsstyrelser, 21 regioner och ett stort antal statliga förvaltningsmyndigheter direkt eller indirekt påverkan på förutsättningarna för Sveriges ca 700 nätägare att anlägga bredbandsinfrastruktur.

⁴⁶ Bredbandsforum, *Kunskapsunderlag om de avgörande 2 procenten*, 2022:7-9

⁴⁷ PTS-ER-2022:33, *Bredband till allt – Åtgärder för ett helt uppkopplat Sverige*, 2022:65

⁴⁸ Bredbandsforum, *Bakgrundsbeskrivning av prioriterade områden*, 2022:11-12

⁴⁹ Se bilaga 6 – *Kunskapsunderlag om hushållens betalningsförmåga för bredbandsinfrastruktur*

⁵⁰ PTS-ER-2022:33, *Bredband till allt – Åtgärder för ett helt uppkopplat Sverige*, 2022:65-66

Det finns även ett stort antal formella och informella samverkansformer som på något sätt arbetar för att främja bredbandsutbyggnad så som branschnätverk, intresseföreningar, branschföreningar, regionala nätverk, Byanätsforum, Bredbandsforum, och olika nätverk för kommuner. Bredbandsforum och andra har ofta poängterat vikten av långsiktighet och förutsägbarhet för att samverkan ska få effekt. Dessutom pågår utvecklingen ständigt på bredbandsområdet – nya frågor och utmaningsområden uppstår kontinuerligt och därmed också behov av nya samverkanskonstellationer. Allt detta ställer höga krav på aktörernas förmåga att samverka och samarbeta samt krav på att de ytterst ansvariga för uppfyllnad av målen i regeringens bredbandsstrategi säkerställer att forum och nätverk för samverkan initieras och upprätthålls, samt att aktörerna på området förstår alternativt uppmuntras att förstå den egna rollen för bredbandsutbyggnaden⁵¹.

Statens ansvar för samverkan

Inom ramen för den nuvarande nationella bredbandsstrategin är statens huvudsakliga roller på bredbandsområdet att bidra till styrning genom övergripande mål- och problemformulering, att sätta ramarna för samarbeten, bidra med finansiering och tillskapa samverkansytor. Ett konkret exempel är att staten formulerar bredbands- och digitaliseringsstrategier som sedan får genomslag på regional och lokal nivå, samt ger olika typer av uppdrag till myndigheter att på olika sätt bidra till problemlösning och understödja bredbandsutbyggnad genom exempelvis samverkan eller effektivisering av processer⁵². Samverkansytor som exempelvis forum och nätverk kan spela en viktig roll för att underlätta initiering och upprätthållande av samverkan på olika områden. Bredbandsforum är ett exempel på en av flera samverkansinsatser som ska bidra till att bredbandsmålen uppnås. Bredbandsforum har stärkt dialogen och ökat samsynen på bredbandsområdet, och bidragit till ett ömsesidigt lärande och kunskapsutbyte mellan aktörer som har olika utgångspunkter och intressen⁵³.

Bredbandsforum har tidigare identifierat behovet av nya nätverk på olika nivåer. Regeringen har exempelvis rekommenderats att upprätta ett ”Upphandlingsråd”, där relevanta aktörer och myndigheter under ledning av Upphandlingsmyndigheten kunde bidra med kunskap om de förutsättningar som behövs när kommuner och regioner upphandlar robusta och driftsäkra nät och digitala tjänster⁵⁴. Ett annat exempel är rekommendationen att inrätta ett ”Välfärdsforum”, uppbyggt likt Bredbandsforum, i syfte att bidra till utvecklingen och införandet av välfärdsteknologi i Sveriges kommuner. Viktiga frågor kring digitalisering så som brukarperspektivet, tillgänglighet, robusthet och affärsmodeller kunde få en plattform för diskussion ur ett tvärsektoriskt perspektiv⁵⁵. Inrättandet av en nationell informations- och kunskapsbank⁵⁶ är ett annat exempel på en samverkansinsats som bygger på att någon typ av nationellt nätverk tillskapas. Idén bygger på att regler och rekommendationer som påverkar bredbandsutbyggnaden skulle kunna finnas samlade tillsammans med goda exempel i en och samma portal. Det är även mycket viktigt att staten har en tydlig och långsiktig idé för kunskapsöverföring och hur nätverk och relationer kan upprätthållas även efter att multistakeholder forum och processer så som Bredbandsforum och Digitaliseringsrådet, så väl som temporära informations- och vägledningsinsatser som Boverkets kompetenshöjande insatser, PTS Bredbandsskola, eller Länssamverkan bredband, sedermera avvecklas.

⁵¹ Bredbandsforum, *Bakgrundsbeskrivning av prioriterade områden*, 2022:14-16

⁵² Bredbandsforum, *Bakgrundsbeskrivning av prioriterade områden*, 2022:17-18

⁵³ Statskontoret 2015:4, *Samverkan för bredband i hela landet*,

⁵⁴ Se slutrapport från Bredbandsforums arbetsgrupp *Nystartsgruppen*, 2017

⁵⁵ Se slutrapport från Bredbandsforums arbetsgrupp *Samordnad efterfrågan för framtidssäkert bredband*, 2015

⁵⁶ Se exempelvis PTS-ER-2010:10, *Utbyggnad av bredband på landsbygd Exempel på samverkan, erfarenheter och förslag till åtgärder*, 2010:47

Statliga myndigheters uppdrag

Utredningar och arbetsgrupper har återkommande poängterat vikten av samordning och samverkan mellan de nationella myndigheter som ansvarar för tillämpning av regelverk och andra frågor som påverkar utbyggnaden av bredband. Många statliga myndigheter har direkt eller indirekt påverkan på bredbandsutbyggnaden, och deras ansvar och roller är ofta inte tillräckligt tydligt beskrivet eller avgränsat. Detta gäller även bolag med statligt ägande, som kan sakna tydliga skrivning i uppdrag om hur och med vilka samverkan ska ske. Ett flertal av Bredbandsforums arbetsgrupper har i analyser av olika områden återkommande identifierat behovet av samlad och enhetlig information från statliga myndigheter⁵⁷.

Tidigare utredningar och arbetsgrupper har bland annat pekat ut myndigheterna PTS, Konkurrensverket, Jordbruksverket, Boverket, Lantmäteriet, Tillväxtverket, Trafikverket, Försvarsmakten, Upphandlingsmyndigheten, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Naturvårdsverket samt Riksantikvarieämbetet som särskilt viktiga vad gäller marknadsaktörernas behov av tydlig information och utåtriktad samverkan⁵⁸. Ett återkommande förslag från Bredbandsforums arbetsgrupper är att dessa och andra myndigheter som påverkar bredbandsutbyggnaden bör ges ett samstämt uppdrag att arbeta för genomförandet av regeringens bredbandsstrategi. Ett likartat uppdrag kunde exempelvis föras in i relevanta myndigheters regleringsbrev. Myndigheterna skulle i samband med detta också få ett konkret uppdrag angående samverkan⁵⁹.

Det har även lämnats förslag om att respektive myndighet skulle uppdras att tillskapa en dedikerad kontaktfunktion för bredbandsfrågor. Kontaktfunktionen skulle finnas tillgänglig för andra myndigheter, företag, länsstyrelser, regioner och kommuner för dialog angående frågor om bredbandsutbyggnad. Bredbandsforum har även identifierat behovet av att statliga bolag som Vattenfall, Svenska kraftnät, Teracom, Statens fastighetsverk och Fortifikationsverket tillskapar en kontaktfunktion och avsätter resurser för att specifikt kunna föra en kontinuerlig dialog med myndigheter, länsstyrelser, regioner och kommuner⁶⁰.

Samverkan på regional nivå

På den regionala nivån har främst länsstyrelsen respektive regionen varierande roller och stor påverkan på bredbandsområdet. Bredbandsforums arbetsgrupper har i olika sammanhang förklarat den övergripande nyttan med en förbättrad samordning på regional nivå. En bättre överblick på regional nivå ger ökade möjligheter till utbyte av erfarenheter, samverkan, samutnyttjande och samförläggning⁶¹. När samordning behövs över kommun- och länsgränser spelar bredbandskoordinatorer på regional och lokal nivå en naturlig roll. Bredbandskoordinatören bör leda arbetet med att samordna regionala behov och föra samman dem som äger förutsättningar för utbyggnad av bredbandsinfrastruktur med dem som anlägger infrastruktur⁶². En framgångsfaktor är att koordinatören har ett tydligt, formellt mandat kopplat till regionala strategier och handlingsplaner.

Länsstyrelsernas samverkan och samordning inom den egna organisationen och med andra aktörer har tidigare identifierats av Bredbandsforum och PTS som ett område med förbättringspotential.

⁵⁷ Bredbandsforum, *Bakgrundsbeskrivning av prioriterade områden*, 2022:17-18

⁵⁸ Se exempelvis SOU 2014:21, *Bredband för Sverige in i framtiden*, 2014; slutrapport från Bredbandsforums arbetsgrupp *Nystartsgruppen*, 2017

⁵⁹ Bredbandsforum, *Bakgrundsbeskrivning av prioriterade områden*, 2022:17

⁶⁰ Bredbandsforum, *Bakgrundsbeskrivning av prioriterade områden*, 2022:18

⁶¹ Bredbandsforum, *Bakgrundsbeskrivning av prioriterade områden*, 2022:20

⁶² Bredbandsforum, *Bakgrundsbeskrivning av prioriterade områden*, 2022:20-21

Det finns ett behov av kontinuerligt informationsutbyte och nätverkande mellan handläggare på olika länsstyrelser och mellan handläggare och externa aktörer, som exempelvis Trafikverket, Lantmäterimyndigheterna, regionen, kommunerna, och marknadsaktörer⁶³. PTS har tidigare rekommenderat regeringen att inrätta ett forum för nationell samordning av tillståndsfrågor med utgångspunkt i natur- och kulturmiljöfrågorna. Syftet med forumet skulle vara att underlätta för länsstyrelserna att utbyta kunskap och erfarenheter om exempelvis samråd och hantering av tillståndsansökningar för verksamhet som innebär påverkan på natur- och kulturmiljön, bland annat bredbandsverksamhet, så att tillståndshandlingen blir mer likartad⁶⁴.

Länsstyrelsernas handläggare utbyter idag information, diskuterar frågor och tolkar regelverk. I första hand handlar dock detta utbyte om bredbandsstöden inom Landsbygdsprogrammet och inte tillståndsgivning i natur- och kulturmiljöfrågor eller processer för samråd. Samverkan med marknadsaktörer sker dock inte strategiskt, utan är behovsstyrt och förekommer i samband med handläggning av stödfinansierade projekt och handläggningen av tillståndsärden. En utmaning är att flera länsstyrelser redan idag lider av resursbrist och skulle ha svårt att frigöra tid och resurser för samverkan på ett område där uppdrag och ansvar är otydligt⁶⁵.

Samverkan på kommunal nivå

Kommunerna har många viktiga roller på bredbandsområdet, och medvetenheten om detta finns idag i stort sett i samtliga kommuner. De flesta kommuner har en aktuell bredbandsstrategi och bedriver sedan länge någon form av intern och extern samverkan för att främja bredbandsutbyggnad. Såväl regionala bredbandskoordinatorer som marknadsaktörer har lyft betydelsen av att allt fler kommuner arbetar internt med att förbättra processer som kan främja en snabb och effektiv bredbandsutbyggnad. Bredbandsforum har konstaterat att en framgångsfaktor i arbetet är förekomsten av en intern samordningsfunktion, placerad i kommunens förvaltning, med ett tydligt uppdrag och mandat. Det finns dock fortfarande kommuner som inte har resurser att organisera ett förbättringsarbete på detta sätt. Och även om resurser tillgängliggjordes skulle en del kommuner känna en osäkerhet kring hur de ska bedriva ett samverkansarbete operativt⁶⁶.

Bredbandsforums arbetsgrupper och andra aktörer har i ett flertal rapporter identifierat ett behov av att införa bredbandskoordinatorer eller bredbandssamordnare i samtliga kommuner, och rekommenderat regeringen att införa ett finansiellt stöd i detta syfte⁶⁷. Funktionen skulle exempelvis kunna ansvara för att driva samordning internt på kommunen, säkerställa en god kommunikation och att bredbandsperspektivet tas hänsyn till i samtliga relevanta verksamhetsdelar, exempelvis genom inrättande av lokala forum. Detta skulle vara till stor nytta både för enskilda kommuner samt även kunna främja enhetlighet mellan kommuner i exempelvis tillståndshandling och villkor för tillträde till mark och byggnader⁶⁸.

⁶³ Bredbandsforum, *Bakgrundsbeskrivning av prioriterade områden*, 2022:21-22

⁶⁴ PTS-ER-2018:13, *Kartläggning av hinder för utbyggnad av fast och mobilt bredband och förslag till hur processer kan effektiviseras*, 2018:88-89

⁶⁵ PTS-ER-2022:8, *Länsstyrelsernas bredbandsfrämjande 2021*, 2022:38-40

⁶⁶ Bredbandsforum, *Bakgrundsbeskrivning av prioriterade områden*, 2022:22-24

⁶⁷ Se exempelvis slutrapporter från Bredbandsforums arbetsgrupper *Mandatgruppen*, 2014; *Mobilgruppen*, 2014; *Villagruppern*, 2015; *Nystartsgruppen* 2017

⁶⁸ Bredbandsforum, *Bakgrundsbeskrivning av prioriterade områden*, 2022:24-25

Samordnaren skulle enligt PTS kunna vara en naturlig deltagare i nätverk för kunskaps spridning och erfarenhetsutbyte kring tolkning och regelverk och hantering av komplexa ärenden, exempelvis lämplig placering av antenner i stadsmiljö eller anläggning av mobilmaster med hänsyn taget till riksintressen. Denna typ av nätverk är viktiga för att exempelvis marknadsaktörer ska kunna föra dialog med kommuner i aktuella frågor. Särskilt kommuner som inte äger ett eget nät har ett stort behov av att samverka med marknadsaktörerna, genom exempelvis överenskommelse, upphandlingar, eller gemensamma kommunikationsinsatser⁶⁹. Funktionens utformning bör vara flexibel, och kunna anpassas av kommunerna i enlighet med deras varierande förutsättningar och behov.

Hur samverkan mellan kommunala bredbandssamordnare organiseras kan ha en direkt påverkan på eventuella harmoniserande effekter. I utredningen *Bredband för Sverige in i framtiden* beskrevs att varje kommun bör ha en bredbandssamordnare, men även att en organisation borde tillskapas varigenom staten kunde erbjuda kommunerna och de kommunala bredbandssamordnarna relevant kunskap och stöd för att främja bredbandsutbyggnaden⁷⁰. Även PTS rekommenderar i rapporten *Bredband till allt – Åtgärder för ett helt uppkopplat Sverige* att regeringen undersöker möjligheten att erbjuda kommuner med behov finansiering av en kommunal bredbandssamordnare. Erbjudandet bör åtföljas av ett uppdrag som exempelvis definierar former för samverkan. PTS ser därtill behov av resurser för att, tillsammans med SKR och de regionala bredbandskoordinatorerna, genomföra kompetenshöjande insatser för de kommunala bredbandssamordnarna⁷¹.

2.2.5 Hinder för offentlig-privat samverkan

Bredbandsforum har tidigare identifierat offentlig-privat samverkan i form av exempelvis samhällsmaster som en möjlig lösning för bredbandsutbyggnad i områden där kommersiellt intresse saknas. Behov har lyfts av vägledning för privat-offentlig samverkan för mobilnätutbyggnad, utveckling av kalkylmodeller, en kunskapsbank kring hur det operativa samverkansarbetet kan bedrivas, samt en funktion för strategisk samverkan som kan driva frågan gentemot såväl nationella och regionala aktörer som marknadsaktörer⁷². Vidare bör kommuner som är intresserade av konceptet inkludera mål om mobiltäckning i strategiska dokument och skapa handlingsplaner utifrån dessa. Bredbandsforum bedömer att samverkan kan ge viss effekt, även om Bredbandsforums kartläggning av driftsatta eller planerade samhällsmaster samt intervjuer med relevanta aktörer visar att framtagande av regionalt eller nationellt investerings- samt driftsstöd är den aktivitet som skulle ge mest effekt på förutsättningarna för offentlig-privat samverkan genom samhällsmaster⁷³.

PTS konstaterar i rapporten *Bredband till allt – Åtgärder för ett helt uppkopplat Sverige* att det behövs en förnyad samhällsdiskussion om radiobaserade accessteknikers förutsättningar att tillgodose ändamålsenligt och tillförlitligt bredband, där och när behov finns. PTS föreslår därför att regeringen ger myndigheten i uppdrag att arrangera nationella och regionala dialogmöten om bredbandsutbyggnad genom radioaccessnät, i syfte att skapa nya mötesplatser för offentliga företrädare på nationell, regional och lokal nivå och marknadsaktörer⁷⁴.

⁶⁹ Se exempelvis slutrapport från Bredbandsforums arbetsgrupp *Avtal som verktyg för samverkan*, 2021; Bredbandsforum, *Bredbandsforum, Kunskapsunderlag om de 98 grundläggande procenten*, 2022:7

⁷⁰ SOU 2014:21, *Bredband för Sverige in i framtiden*, 2014:184-185

⁷¹ PTS-ER-2022:33, *Bredband till allt – Åtgärder för ett helt uppkopplat Sverige*, 2022:68-69

⁷² Bredbandsforum, *Bakgrundsbeskrivning av prioriterade områden*, 2022:25-26

⁷³ Bredbandsforum, *Kunskapsunderlag om intresset för samhällsmaster*, 2022

⁷⁴ PTS-ER-2022:33, *Bredband till allt – Åtgärder för ett helt uppkopplat Sverige*, 2022:64-65

3. Rekommendationer

3.1 Sammanfattning

Bredbandsforum lämnar här rekommendationer som syftar till att främja en fortsatt utbyggnad av bredbandsinfrastruktur till hushåll och företag. De önskade effekterna av förslagen och rekommendationerna bedöms kunna påverka infrastruktur av fast och trådlöst bredband oavsett hur kvantitativa mål och ambitioner är formulerade. Majoriteten av rekommendationerna har presenterats tidigare inom ramen för exempelvis Bredbandsforums arbetsgrupper, statliga offentliga utredningar, och rapporter från diverse regeringsuppdrag till exempelvis PTS. Rekommendationerna kommer inte i det korta perspektivet ha en stor påverkan på uppfyllnad av regeringens bredbandsmål till år 2025. Men aktiviteter som kan effektivisera exempelvis tillståndsprocesser eller minska transaktionskostnader och ekonomiska kostnader för anläggning av infrastruktur bör enligt Bredbandsforum oavsett detta initieras så snart som möjligt.

3.2 Rekommendationer för en fortsatt bredbandsutbyggnad i hela Sverige

Samstämmiga uppdrag till statliga myndigheter

Bredbandsforum rekommenderar att regeringen ger myndigheter som påverkar bredbandsutbyggnaden ett samstämt uppdrag att arbeta för genomförandet av nationella strategier för bredbandsutbyggnad och digitalisering.

Bredbandsforums styrgrupp anser att slutanvändare har all rätt att förvänta sig att statliga myndigheter gör vad de kan, så långt som det är praktiskt möjligt, inom sina respektive befogenheter för att genom samverkan med andra myndigheter, operatörer, intresseorganisationer, kommuner och regioner främja utbyggnad av bredbandsinfrastruktur. Enligt den nuvarande bredbandsstrategin har också regeringen en viktig uppgift i att samordna statlig verksamhet och att se till att ansvarsområdena är tydliga. Bredbandsstrategin beskriver vikten av att ansvaret för en effektiv bredbandsutbyggnad betonas när instruktioner och regleringsbrev till myndigheter utformas⁷⁵.

Bredbandsforum rekommenderar därför att regeringen justerar relevanta myndigheters regleringsbrev och inför ett likartat uppdrag som exempelvis stadgar att myndigheterna inom ramen för den egna verksamheten samt genom samverkan ska:

- identifiera den egna rollen och därmed ansvaret för att främja bredbandsutbyggnad,
- kommunicera hur myndigheten avser agera för att främja bredbandsutbyggnaden,
- redovisa förbättringsarbete och samverkansinsatser till regeringen eller ansvarig sektorsmyndighet.

Bredbandsforum rekommenderar regeringen att överväga att införa ett likartat uppdrag enligt ovan till myndigheterna Upphandlingsmyndigheten, Boverket, Lantmäteriet, Statens jordbruksverk, Tillväxtverket, Trafikverket, Naturvårdsverket, Tillväxtanalys, Försvarsmakten, Konkurrensverket, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap samt Riksantikvarieämbetet.

⁷⁵ N2016/08008/D, *Sverige helt uppkopplat 2025 – en bredbandsstrategi*, 24-25

En samverkansorienterad kontaktpunkt på statliga myndigheter och bolag

Bredbandsforum rekommenderar att regeringen ger myndigheter som påverkar bredbandsutbyggnaden i uppdrag att etablera en kontaktpunkt för samverkan med myndigheter, länsstyrelser, regioner och kommuner och marknadsaktörer.

Viktiga förutsättningar för fungerande samverkan är att strukturer bemannas med personer som har ett tydligt mandat att agera från den egna organisationen, att det ställs resurser till förfogande för samverkan, samt att relationer och kontaktytor upprätthålls över tid⁷⁶.

Regeringen har möjlighet att påverka dessa förutsättningar genom att säkerställa att relevanta myndigheter etablerar en kontaktpunkt på respektive myndighet. Syftet är att samtliga myndigheter med påverkan på bredbandsområdet erbjuder en dedikerad funktion som andra myndigheter, företag, länsstyrelser, regioner och kommuner kan kontakta när det gäller för samverkansorienterade bredbandsfrågor.

Om möjligt bör även statliga bolag som exempelvis Vattenfall, Svenska kraftnät, Teracom, Statens Fastighetsverk och Fortifikationsverket utse en kontaktperson för bredbandsfrågor samt avsätta resurser för att kunna samverka med myndigheter, länsstyrelser, regioner och kommuner i större utsträckning.

Ett specifikt uppdrag till Trafikverket

Bredbandsforum rekommenderar att regeringen ger Trafikverket förutsättningar i form av uppdrag och finansiering för att kunna digitalisera viktiga underlag för bredbandsutbyggnaden samt integrera relevant information i systemstöd.

Marknadsaktörerna i Bredbandsforum upplever problem på grund av att vissa av Trafikverkets underlag, exempelvis kartor och vägplaner, inte är digitaliserade och i många fall saknar viktig information⁷⁷. Trafikverket kan underlätta minska transaktionskostnader för marknadsaktörerna genom att digitalisera kartor och vägplaner, och integrera relevant information i ett samlat systemstöd. Bredbandsforum rekommenderar regeringen att ge Trafikverket i uppdrag att i samverkan med relevanta myndigheter som Riksarkivet och Riksantikvarieämbetet utreda möjligheterna att digitalisera kartor och vägplaner som i dagsläget inte är digitaliserade, samt utreda möjligheterna att integrera annan information som underlättar för marknadsaktörernas planering och projektering, exempelvis dikningsplaner.

Ett finansiellt stöd till kommunala bredbandssamordnare

Bredbandsforum stödjer PTS förslag att regeringen undersöker möjligheten att erbjuda kommuner med behov en finansiering av en kommunal bredbandssamordnare. Bredbandsforum stödjer även PTS ambition att i samverkan med SKR och de regionala bredbandskoordinatorerna säkerställa att kommunala bredbandssamordnare får relevant stöd.

PTS föreslår *Bredband till allt – Åtgärder för ett helt uppkopplat Sverige* att regeringen undersöker möjligheten att erbjuda kommuner statlig finansiering för en kommunal bredbandssamordnare. Erbjudandet bör enligt PTS åtföljas av ett uppdrag att verka för samverkan, och att bredbandssamordnarens uppgifter och ansvar preciseras.

⁷⁶ Bredbandsforum, *Bakgrundsbeskrivning av prioriterade områden*, 2022:15-16

⁷⁷ Bredbandsforum, *Bredbandsutbyggnad och tillståndsgivande statliga myndigheter – en kartläggning*, 2022:5-7

Bredbandsforum stödjer PTS förslag som ligger i linje med flera tidigare rekommendationer om ett utökat stöd till de kommuner som står inför störst utmaningar från såväl Bredbandsforums arbetsgrupper, rapporter från PTS regeringsuppdrag, och minst en statlig offentlig utredning. Dessa tidigare arbeten har även sett en möjlighet att samordnande funktioner på nationell, regional, och kommunal nivå med ett uppdrag som innefattar flernivåsamverkan kan främja erfarenhets- och kompetensutbyte samt även en mer enhetlig hantering av bredbandsrelaterade frågor i hela Sverige⁷⁸. Bredbandsforum har även i olika sammanhang identifierat att även de kommuner med störst utmaningar har varierande förutsättningar och behov, varför funktionens utformning bör vara flexibel och behovsanpassad.

I förslaget äskar PTS även resurser för att, tillsammans med SKR och de regionala bredbandskoordinatorerna, genomföra kompetenshöjande insatser för de kommunala bredbandssamordnarna som myndigheten föreslår att regeringen ska finansiera⁷⁹. Bredbandsforum välkomnar även PTS ambition att initiera ett utåtriktat och samverkansorienterat arbete med att stödja de kommunala bredbandssamordnarna.

Ett starkt kunskapsstöd vid upphandling av bredbandsinfrastruktur och tjänster

Bredbandsforum rekommenderar regeringen att inrätta ett upphandlingsråd under ledning av upphandlingsmyndigheten. Rådets uppdrag skulle vara att genom samverkan identifiera brister i kompetens, tydlighet och resurser hos olika aktörer som vill upphandla bredbandsinfrastruktur och tjänster.

Upphandlingsmyndigheten har tidigare identifierat att kompetens saknas och stöd behövs vid upphandling av hjälpmedel och välfärdsteknik. Myndighetens utredning fokuserade visserligen på tjänsterna och inte på den underliggande infrastrukturen, men även regeringen noterar i bredbandsstrategin att Upphandlingsmyndigheten skulle kunna spela en större roll i att underlätta för exempelvis kommuner som vill upphandla bredbandsinfrastruktur. Behovet av stöd och vägledning kan även öka om koncept för offentlig-privat samverkan, exempelvis samhällsmaster, ökar i popularitet. Regeringen skulle därför kunna underlätta för samordningen av information och vägledning till offentliga aktörer genom att inrätta en stödfunktion, exempelvis ett upphandlingsråd. Uppdraget kunde innefatta att genom samverkan identifiera brister och initiera främjandeinsatser för att bidra till att underlätta upphandlingar av framtidssäker bredbandsinfrastruktur samt digitala tjänster. Rådet skulle även kunna ansvara för att genom kommunikationsinsatser uppmärksamma vad som bör beaktas kring teknik, ekonomi, lagstiftning et c vad gäller olika typer av nät och tjänster. Önskat resultat är att kommuner, regioner och andra aktörer känner en större säkerhet och tillit vid upphandling bredbandsinfrastrukturnät och digitala tjänster. Bredbandsforum har tidigare pekat ut exempelvis SKR, PTS, MSB, Svenska stadsnätetsföreningen, Svenskt näringsliv, och branschsammanlutningar som TechSverige, Teknikföretagen och Energiföretagen som naturliga deltagare i det tänkta rådet⁸⁰.

⁷⁸ Bredbandsforum, *Bakgrundsbeskrivning av prioriterade områden*, 2022:20-25; SOU 2014:21, *Bredband för Sverige in i framtiden*, 2014:172-173

⁷⁹ SOU 2014:21, *Bredband för Sverige in i framtiden*, 2014:172-173

⁸⁰ Se exempelvis slutrapporterna från Bredbandsforums arbetsgrupper *Nystartsgruppen*, 2017; *Landsbygdsgruppen*, 2018

En större enhetlighet i länsstyrelsernas tillstånds- och samrådsprocesser

Bredbandsforum rekommenderar regeringen, PTS och länsstyrelserna att medskapa och delta i forum och nätverk för nationell samordning. Detta i syfte att öka möjligheterna till erfarenhetsutbyte och kompetensöverföring mellan olika länsstyrelser vad gäller tillstånds- och samrådsprocesser relevanta för bredbandsutbyggnad.

Länsstyrelsernas samverkan och samordning inom den egna organisationen och med andra aktörer har identifierats av Bredbandsforum och PTS som ett område med förbättringspotential⁸¹. Marknadsaktörer upplever att möjligheterna till kontakt och dialog i bredbandsrelaterade frågor varierar från länsstyrelse till länsstyrelse. Länsstyrelserna är självständiga myndigheter och processer och bedömningar kan därför skilja sig åt i olika delar av landet. Men grunden till varför likartade frågor bedöms olika kan för marknadsaktörerna vara oklara. Bredbandsforum har tidigare föreslagit att Länsstyrelserna bör formulera en gemensam kompetensplan och en genomförandeplan för att skapa en mer likartad hantering i hela Sverige. Regeringen har i regleringsbrev för budgetåret 2023 avseende länsstyrelserna förtydligat länsstyrelsernas uppdrag och angett att de exempelvis ska redovisa vilka åtgärder de har vidtagit för att främja tillgång och utbyggnad av bredband vad gäller exempelvis handläggning av tillstånd, enklare processer och kunskapsutbyte inom respektive länsstyrelse samt med andra länsstyrelser och berörda myndigheter⁸².

Bredbandsforum välkomnar att länsstyrelsernas uppdrag har förtydligats. I genomförandet bör frågan om mer enhetlig tillståndshantering inrymmas. I sammanhanget vill Bredbandsforum även lyfta fram PTS tidigare rekommendation om att regeringen bör initiera ett forum för nationell samordning av tillståndsfrågor med utgångspunkt i natur- och kulturmiljöfrågorna⁸³.

En bättre struktur för vägledning, nätverk och kompetensuppbyggnad i samhällsbyggnadsprocessen

Bredbandsforum rekommenderar regeringen att ge förutsättningar till Boverket i form av uppdrag och finansiering att upprätthålla och vidareutveckla de kompetenshöjande insatser myndigheten arbetat med under åren 2014-2020. Uppdraget bör innehålla specifika skrivningar om stöd till kommuner och regioner angående elektroniska kommunikationer i planeringen.

Bredbandsforum har i olika sammanhang lyft kommunernas behov av vägledning om hur elektronisk kommunikation kan tillgodoses vid planering och prövning av bygglov. Flertalet förslag och rekommendationer har lämnats av Bredbandsforums arbetsgrupper och inom ramen för PTS regeringsuppdrag att uppdraga till Boverket att exempelvis hålla riktlinjer uppdaterade och genomföra utåtriktade kompetenshöjande insatser på områden elektronisk kommunikation i planeringen⁸⁴. Boverket har sedan 2014 haft i uppdrag att arbeta med kompetenshöjande insatser generellt. Exempelvis genom att anordna utbildningar i PBL för berörda tjänstemän, initiera nätverk för PBL-expert, och hålla vägledning och information uppdaterad på exempelvis ”PBL kunskapsbanken”⁸⁵.

⁸¹ Bredbandsforum, *Bakgrundsbeskrivning av prioriterade områden*, 2022:21-22

⁸² Fi2021/02746, *Regleringsbrev för budgetåret 2023 avseende länsstyrelserna*, 2022:4

⁸³ PTS-ER-2018:13, *Kartläggning av hinder för utbyggnad av fast och mobilt bredband och förslag till hur processer kan effektiviseras*, 2018:88-89

⁸⁴ Bredbandsforum, *Bakgrundsbeskrivning av prioriterade områden*, 2022:6-7

⁸⁵ Boverket 2020:27, *Uppdrag att genomföra kompetensinsatser kring plan- och bygglagen åren 2017–2020 Slutrapport*, 2020

Boverket har utvärderat arbetet och anser sammantaget att det är viktigt, både mot myndigheter och privata aktörer, att Boverket ges möjlighet att upprätthålla och utveckla den utbildning, vägledning och de nätverkskoncept som tillskapats inom ramen för den kompetenshöjande insatsen⁸⁶.

Bredbandsforum rekommenderar regeringen att ge Boverket de förutsättningar som myndigheten behöver för att fortsätta arbeta för en större enhetlighet i hanteringen av planerings- och lovprocesser. Uppdraget bör innehålla en tydlig skrivning om behovet av nätverk för diskussion och vägledning i hanteringen av ärenden om elektroniska kommunikationer.

Bredbandsforum stödjer Boverket i dess ambition om att i samverkan med relevanta myndigheter skapa en samhällsbyggnadsportal. Information om elektronisk kommunikation är en lämplig modul för pilotverksamhet i uppbyggnadsfasen.

Boverket har under arbetet med regeringsuppdragen om kompetenshöjande insatser identifierat behov av en ”samlad, målgruppsorienterad informationsportal, för samhällets alla regler för planering, byggande och förvaltning”⁸⁷. Den så kallade ”samhällsbyggnadsportalen” skulle enligt myndigheten öka kompetensuppbyggnaden och underlätta för alla aktörer i samhällsbyggnadsprocessen, inklusive marknadsaktörer på bredbandsområdet. Syftet är att målgrupper ska kunna hitta alla berörda myndigheters regelverk och vägledningar och annan relevant, kvalitetssäkrad, myndighetsinformation. Boverket skulle kunna leda ett sådant arbete förutsatt att resurser tillförs långsiktigt och att arbetet även prioriteras från en rad andra berörda myndigheter.

Redan 2010 rekommenderade PTS en utredning av behovet av en nationell informations- och kunskapsbank, där alla regler och rekommendationer som påverkar bredbandsutbyggnaden kunde samlas tillsammans med goda exempel⁸⁸. Bredbandsforum anser att det är hög tid att en samlingsplats för relevant information tillskapas och stödjer Boverkets förslag om att utveckla en ”samhällsbyggnadsportal”. Regeringen bör snarast möjligt utreda möjligheterna att ge Boverket uppdrag och långsiktig finansiering att initiera projektet. Bredbandsforum och övriga aktörer som agerar på bredbandsområdet är lämpliga medparter i en uppbyggnadsfas där en första modul på portalen lämpligen kunde samla information om regelverk, vägledning och myndighetsinformation om elektroniska kommunikationer.

Statligt stöd för utbyggnad av infrastruktur för trådlöst bredband

Bredbandsforum rekommenderar att regeringen initierar och finansierar ett statligt investeringsstöd för utbyggnad av infrastruktur för trådlöst bredband. Detta kan utformas på olika sätt, exempelvis genom ett stöd för byggnation av samhällsmaster inklusive bidrag för drift- och underhållskostnader, eller genom att öka möjligheterna att få bidrag för finansiering av trådlösa lösningar inom ramen för det pågående stödprogrammet.

Bredbandsforum har tidigare problematiserat hur statliga stöd till bredband historiskt sett i praktiken avgränsats till trådbundna bredbandsnät⁸⁹.

⁸⁶ Boverket 2020:27, *Uppdrag att genomföra kompetensinsatser kring plan- och bygglagen åren 2017–2020 Slutrapport*, 2020:81-85

⁸⁷ Boverket 2020:27, *Uppdrag att genomföra kompetensinsatser kring plan- och bygglagen åren 2017–2020 Slutrapport*, 2020:83

⁸⁸ PTS 2010 PTS-ER-2010:10, *Utbyggnad av bredband på landsbygd*, 2010

⁸⁹ Bredbandsforum, *Bakgrundsbeskrivning av prioriterade områden*, 2022:12-13

Flera av Bredbandsforums arbetsgrupper har lämnat förslag om att en liknande offentlig finansiering som för fast bredband bör tas fram för att stimulera utbyggnad av mobil täckning och kapacitet. Bredbandsforum ser det som sannolikt att trådlös bredbandsinfrastruktur kommer få ökad uppmärksamhet i strategi- och främjandearbete på nationell, regional, och lokal nivå. Men i de områden där det saknas sändarplatser inom ett lämpligt avstånd för att möjliggöra täckning i kapacitetsband i dagsläget kommer dessa inte att byggas på kommersiell grund. Någon form av investerings- samt driftsstöd är en förutsättning för en fortsatt åtminstone delvis marknadsstyrd utbyggnad.

PTS har föreslagit att regeringen ska ge myndigheten i uppdrag att utreda möjligheten att stödfinansiera trådlösa lösningar inom ramen för det befintliga stödprogrammet. PTS ser att möjligheten att finansiera trådlösa lösningar i områden som svårtligen nås av trådbunden infrastruktur kan medföra en mer kostnadseffektiv utbyggnad. Bredbandsforum stödjer PTS förslag men noterar att en sådan utredning inte utesluter behovet av att identifiera statens möjligheter att finansiellt stödja initiativ för offentlig-privat samverkan, som samhällsmaster.

Förändring av Lantmäteriets avgiftsmodell

Bredbandsforum stödjer riksrevisionens rekommendation att regeringen bör se över Lantmäteriets nuvarande avgiftsmodell, med syftet att åstadkomma en mer kostnadseffektiv verksamhet och en mer förutsägbar avgiftssättning.

Bredbandsforum har tidigare noterat att marknadsaktörerna upplever att Lantmäteriets avgiftsmodell leder till oförutsägbara och höga kostnader för marktillträde genom ledningsrätt. Statskontoret har tidigare rekommenderat att Regeringen bör skapa förutsättningar för en mer enhetlig prissättning i förrättningsverksamheten och större transparens, vilket skulle förbättra möjligheterna att bedöma kostnadseffektiviteten i den samlade fastighetsbildningen⁹⁰. Riksrevisionen rekommenderar i rapporten *Fastighetsbildningen i Sverige – handläggningstider, avgifter och reformbehov* regeringen att se över nuvarande avgiftsmodell i syfte att åstadkomma en mer kostnadseffektiv verksamhet och förutsägbar avgiftssättning⁹¹. Den tidigare regeringen har meddelat att man överväger att utreda om nuvarande avgiftsmodell är ändamålsenlig⁹². Bredbandsforum stödjer riksrevisionens rekommendation och noterar att en mer kostnadseffektiv hantering av ledningsrättsprocessen och förutsägbar avgiftssättning skulle ha positiva effekter på utbyggnaden av bredbandsinfrastruktur i Sverige

Dialogaktiviteter om utbyggnad av infrastruktur för trådlöst bredband

Bredbandsforum stödjer PTS förslag regeringen ger myndigheten i uppdrag att arrangera nationella och regionala dialogmöten om bredbandsutbyggnad genom radioaccessnät.⁹³ Bredbandsforum rekommenderar att regeringen agerar för att Försvarmakten ska delta i dessa och liknande dialogaktiviteter om utbyggnad av infrastruktur för trådlöst bredband.

PTS konstaterar i rapporten *Bredband till allt – Åtgärder för ett helt uppkopplat Sverige* att det behövs en förnyad samhällsdiskussion om radiobaserade accessteknikers förutsättningar att tillgodose ändamålsenligt och tillförlitligt bredband, där och när behov finns.

⁹⁰ Statskontoret 2017/25-5, *Delat ansvar för fastighetsbildning*, 2017:123-125

⁹¹ RIR 2022:3, *Fastighetsbildningen i Sverige – handläggningstider, avgifter och reformbehov*, 2022:72-73

⁹² Skr. 2021/22:265, 2022:10

⁹³ PTS-ER-2022:33, *Bredband till allt – Åtgärder för ett helt uppkopplat Sverige*, 2022:64-65

PTS föreslår därför att regeringen ger myndigheten i uppdrag att arrangera nationella och regionala dialogmöten om bredbandsutbyggnad genom radioaccessnät, i syfte att skapa nya mötesplatser för offentliga företrädare på nationell, regional och lokal nivå och marknadsaktörer⁹⁴.

I dagsläget upplever marknadsaktörerna problem på grund av att Försvarsmaktens avslag på ledningsärenden som gäller utbyggnad av bredbandsinfrastruktur inte motiveras tillräckligt eller överhuvudtaget. Bredbandsforum har tidigare föreslagit att Försvarsmakten uppdras att delta i dialoger med de aktörer som bygger infrastruktur för bredband när myndigheten har invändningar mot föreslagna sändarplatser i syfte att se om det går att hitta acceptabla alternativa placeringar.

Bredbandsforum stödjer PTS förslag om nationella och regionala dialogmöten och rekommenderar även regeringen att agera för att Försvarsmakten ska delta vid samtliga dialogmöten, samt andra eventuella dialogaktiviteter om utbyggnad av infrastruktur för trådlöst bredband.

Efterfrågestimulerande stöd riktat till slutanvändare

Bredbandsforum stödjer PTS förslag att regeringen bör ge myndigheten i uppdrag att utreda behov och utformning av efterfrågestimulerande stöd för bredband riktade till slutanvändare.

I rapporten *Bredband till allt – Åtgärder för ett helt uppkopplat Sverige* föreslår PTS att regeringen ger myndigheten i uppdrag att utreda behov och utformning av efterfrågestimulerande stöd för bredband riktade till slutanvändare. Myndigheten identifierar exempelvis att efterfrågestimulerande stöd skulle kunna innefatta stöd till utrustning, installation och abonnemangskostnader, och att systemet skulle kunna utformas på olika sätt, genom exempelvis s.k. konnektivitetsvouchers och sociala vouchers eller någon typ av utökad möjlighet till skattereduktion för att ansluta sig till ett bredbandsnät⁹⁵. Bredbandsforum har tidigare identifierat att ett statligt efterfrågestimulerande stöd skulle kunna underlätta för slutanvändare som saknar betalningsförmåga och stödjer därför PTS förslag.

3.3 Fortsatt arbete inom ramen för Bredbandsforum

3.3.1 Utredning om digitalisering av kommunala tillståndsprocesser

Inom ramen för arbetet med fokusområde *Måluppfyllnad 2025* har Bredbandsforums kansli identifierat behovet av aktuell information om kommunernas digitalisering av gräv- och tillståndsprocesser. En studie har initierats vars resultat kommer att presenteras under våren 2023.

3.3.2 Samhällsmaster

Inom ramen för arbetet med 2023 års fokusområde *digital mobilitet och 5G* avser Bredbandsforum fortsätta att undersöka förutsättningar och utmaningar med konceptet samhällsmaster. Kommande arbete inom Bredbandsforum kan därmed komma att möta exempelvis det av Bredbandsforums arbetsgrupper identifierade behovet av vägledning, kalkylmodeller, eller en kunskapsbank kring hur det operativa samverkansarbetet med samhällsmaster kan bedrivas.

⁹⁴ PTS-ER-2022:33, *Bredband till allt – Åtgärder för ett helt uppkopplat Sverige*, 2022:64-65

⁹⁵ PTS-ER-2022:33, *Bredband till allt – Åtgärder för ett helt uppkopplat Sverige*, 2022:65-66

4. Referenser

Slutrapporter från Bredbandsforums 20 avslutade arbetsgrupper återfinns på Bredbandsforums webbplats: bredbandsforum.se/avslutade-arbetsgrupper/

Boverket 2020:27, *Uppdrag att genomföra kompetensinsatser kring plan- och bygglagen åren 2017–2020 Slutrapport*, 2020

Bredbandsforum, *Bakgrundsbeskrivning av prioriterade områden*, 2022

Bredbandsforum, *Bredbandsforums handlingsplan 2022-2025*, 2022

Bredbandsforum, *Bredbandsutbyggnad och tillståndsgivande statliga myndigheter – en kartläggning*, 2022

Bredbandsforum, *Förslag till aktiviteter 2022*, 2022

Bredbandsforum, *Kartläggning av intresset för samhällsmaster*, 2022

Bredbandsforum, *Kunskapsunderlag om de grundläggande 98 procenten*, 2022

Bredbandsforum, *Kunskapsunderlag om de två avgörande procenten*, 2022

Bredbandsforum, *Kunskapsunderlag om hushållens betalningsförmåga för bredbandsinfrastruktur*, 2022

Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/61/EU om åtgärder för att minska kostnaderna för utbyggnad av höghastighetsnät för elektronisk kommunikation

Fi2021/02746, *Regleringsbrev för budgetåret 2023 avseende länsstyrelserna*, 2022

Näringsdepartementet, N2016/08008/D, *Sverige helt uppkopplat 2025 – en bredbandsstrategi*, 2016

Post- och telestyrelsen, PTS-ER-2010:10, *Utbyggnad av bredband på landsbygd Exempel på samverkan, erfarenheter och förslag till åtgärder*, 2010

Post- och telestyrelsen, PTS-ER-2022:19, *PTS mobiltäcknings- och bredbandskartläggning 2021*, 2022

Post- och telestyrelsen, PTS-ER-2022:28, *Uppföljning av regeringens bredbandsstrategi 2022*, 2022

Post- och telestyrelsen, PTS-ER-2022:33, *Bredband till allt – Åtgärder för ett helt uppkopplat Sverige*, 2022

Post- och telestyrelsen, PTS-ER-2022:8, *Länsstyrelsernas bredbandsfrämjande 2021*, 2022

Regeringen, Skr. 2021/22:265, 2022

Riksrevisionen, RIR 2022:3, *Fastighetsbildningen i Sverige – handläggningstider, avgifter och reformbehov*, 2022

Statskontoret 2015:4, *Samverkan för bredband i hela landet*, 2015

Statskontoret 2017/25-5, *Delat ansvar för fastighetsbildning*, 2017

Statens offentliga utredningar, SOU 2014:21, *Bredband för Sverige in i framtiden*, 2014